

Châm-ngôn

Mục-đích: Để dạy cho người ta sự hiểu-biết, tính chính-trực, và công-bình trong mọi điều mình làm, để dạy cho người chât-phác được khôn-ngoan, để cảnh-báo người trẻ tuổi về những trở-ngại chúng sẽ đương-đầu, và để giúp người khôn-ngoan trở thành các nhà lãnh-đạo tốt

Người viết: Sa-lô-môn viết hầu hết sách này; A-gu-rơ và Lê-mu-ên có đóng góp vài bài ở phần sau.

Ngày viết: Sa-lô-môn viết hầu hết các bài châm-ngôn này trong thời-gian đầu của triều-đại ông.

Bối-cảnh: Đây là quyển sách có các lời khôn-ngoan; một sách dạy người cách sống ở đời để kinh-sợ Đức Chúa TRỜI bằng cách lập đi lập lại những tư-tưởng khôn-ngoan.

Câu gốc: “Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là khởi đầu của sự hiểu-biết; các kẻ ngu-dại khinh-bĩ sự khôn-ngoan và sự dạy-dỗ.” (1.7)

Nét đặc-trung: Sách này dùng các thể văn khác nhau: thi-thố, ẩn-dụ ngắn, những câu-hỏi sắc-sảo, và những cặp câu thơ tiếp nhau có độ dài bằng nhau. Các thể văn khác gồm có phép đối chọi, so-sánh, và nhân-cách-hóa.

Ý chính: Có kiến-thức thì tốt, nhưng “kiến-thức” (có dữ-kiện) và “khôn-ngoan” (áp-dụng các dữ-kiện đó vào đời sống mình) hoàn-toàn khác-biệt. Chúng ta tích-lũy kiến-thức, nhưng nếu không có sự khôn-ngoan, thì kiến-thức chúng ta có là vô dụng. Chúng ta phải học-tập cách sống nhờ vào mọi điều chúng ta hiểu-biết.

Sa-lô-môn khởi sự trị-vì là vua khôn-ngoan nhất đã từng sống. Người đã để lại cho chúng ta một di-sản về sự khôn-ngoan, được viết lại trong ba bộ sách: Châm-ngôn, Nhà Thuyết-Giáo, và Bài Ca của Sa-lô-môn. Trong các sách này, dưới sự hà-hơi của Đức Thánh-Linh, Sa-lô-môn cho chúng ta các nhận-thức thực-tiễn và các lời khuyên-nhủ để biết cách sống ở đời.

Trong sách Châm-ngôn, Sa-lô-môn truyền lại các lời cố-vấn thực-tiễn của mình dưới hình-thức các bài châm-ngôn. Một câu châm-ngôn là một câu súc-tích để truyền-đạt lẽ thật về đạo-đức. Sách Châm-ngôn là một tuyển-tập những lời khôn-ngoan này. Chủ-đề của Châm-ngôn là bản-thể của sự khôn-ngoan. Sa-lô-môn viết: “Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là khởi đầu của sự hiểu-biết; các kẻ ngu-dại khinh-bĩ sự khôn-ngoan và sự dạy-dỗ” (1.7). Rồi vua tiếp-tục đưa ra hàng trăm thí-dụ thực-tiễn về cách sống theo sự khôn-ngoan kinh-sợ Đức Chúa TRỜI.

Châm-ngôn có nhiều đề-tài: thanh-niên và kỹ-luật, đời sống gia-đình, tự-chế và kháng-cự cám-dỗ, các vấn-đề doanh-thương, lời nói và cái lưỡi, sự nhận biết Đức Chúa TRỜI, hôn-nhân, việc tìm-kiếm lẽ thật, sự giàu-có và sự nghèo-nàn, sự vô đạo-đức, và dĩ-nhiên, sự khôn-ngoan. Những câu châm-ngôn này là các bài thơ ngắn (thường theo thể cặp câu), chứa đựng lẽ phải thông-thường và các lời cảnh-cáo đúng thời. Mặc dầu chúng không chú ý giảng-dạy giáo-lý, nhưng một người làm theo sự cố-vấn của chúng thì sẽ sống gần với Đức Chúa TRỜI.

Khi quý vị đọc sách Châm-ngôn, xin hiểu rằng việc hiểu biết và kinh-sợ Đức Chúa TRỜI là chìa-khóa để được

khôn-ngoan. Xin lắng nghe các tư-tưởng và các bài học ghi trong sách Châm-ngôn này rồi áp-dụng các lẽ thật này vào đời sống mình. Đừng chỉ đọc mà thôi, nhưng xin biến chúng thành hành-động.

Mục-đích của các câu châm-ngôn (1.1-1.7)

- 1** Những câu châm-ngôn của Sa-lô-môn, con trai của Đa-vít, vua của Y-sơ-ra-ên:
 2 Để biết sự khôn-ngoa và sự dạy-dỗ,
 Để phân biệt được các lời nói hiểu-biết,
 3 Để tiếp-nhận sự dạy-dỗ trong việc đối-xử khôn-ngoa,
 Sự công-chính, công-lý, và sự vô-tư;
 4 Để ban sự khôn-khéo cho những kẻ gian dị,
 Cho các thanh-niên sự hiểu-biết và sự thận trọng.
 5 Một kẻ khôn-ngoa sẽ nghe và tăng trưởng trong học-tập,
 Và một kẻ hiểu-biết sẽ đạt được lời khuyên khôn-ngoa,
 6 Để hiểu-biết một câu châm-ngôn và một thí-dụ minh-họa,
 Các lời của người khôn-ngoa và những câu đố của họ.
 7 Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là khởi đầu của sự hiểu-biết;
 Các kẻ ngu-dại khinh-bị sự khôn-ngoa và sự dạy-dỗ.

Sự khôn-ngoa giữ người trẻ khỏi tai-họa (1.8-1.19)

- 8 Hãy nghe, con trai ta ơi, lời dạy-dỗ của cha con,
 Và đừng ruồng bỏ việc giảng-dạy của mẹ con;
 9 Quả thật, chúng là vành hoa đầy ân-điển cho đầu con,
 Và là các dây chuyền quanh cổ con.
 10 Con trai ta ơi, nếu các tội-nhân dụ-dỗ con,
 Đừng đồng ý.
 11 Nếu chúng nói: “Đến cùng chúng tôi,
 Chúng ta hãy nằm rình mấu;
 Chúng ta hãy phục-kích kẻ vô-tội mà không cần lý do;
 12 Chúng ta hãy nuốt chúng như Âm-phủ,
 Cả thầy, như những kẻ đi xuống hố;
 13 Chúng ta sẽ tìm mọi loại của báu;
 Chúng ta sẽ chất đầy nhà mình bằng chiến-lợi-phẩm.
 14 Hãy ném số phận của anh vào chung với chúng tôi;
 Tất cả chúng ta sẽ có chung một cái túi.”
 15 Thì con trai ta, đừng bước đi theo đường-lối chúng,
 Hãy giữ đôi bàn chân con khỏi lối đi của chúng;
 16 Vì bàn chân của chúng chạy đến điều ác,
 Và chúng nhanh nhẩu làm máu đổ ra.
 17 Quả thật, thật là vô ích để trải lưới
 Trong mắt của bắt cứ một con chim nào;
 18 Nhưng chúng nằm rình chính máu của chúng;
 Chúng phục-kích chính sanh-mạng của chúng.
 19 Đường-lối của mọi kẻ dùng bạo-lực để kiếm của cũng
 vậy;
 Nó lấy đi mạng-sống của những kẻ có nó.

Tiếng nói của sự khôn-ngoa (1.20-1.33)

- 20 Sự khôn-ngoa la lớn trong đường-phố;
 Nàng cất tiếng của nàng lên trong quảng-trường.
 21 Nơi đầu của các đường ồn-ào, nàng hét to;
 Tại cửa vào những cổng trong thành, nàng thốt ra các lời
 của nàng:
 22 “Những kẻ khù khờ ơi, bao lâu các người sẽ còn thích
 tính đơn giản?
 Và những kẻ nhạo-báng tự lấy làm hài lòng trong việc
 nhạo-báng,
 Và những kẻ ngu-dại ghét kiến-thức?
 23 “Hãy nhờ cậy sự khiển-trách của ta;
 Nay, ta sẽ đổ linh ta ra trên các người;
 Ta sẽ làm cho các người biết các lời của ta.
 24 “Bởi vì ta đã kêu gọi, các người đã từ-chối,
 Ta đã giơ tay ta ra, và không có ai chú-ý,

- 25 Và các người đã lờ đi mọi lời khuyên của ta,
 Và đã chẳng muốn sự khiển-trách của ta;
 26 Thậm-chí ta sẽ cười khi các người bị tai-họa;
 Ta sẽ nhạo-báng khi sự khiếp-sợ của các người đến,
 27 Khi sự khiếp-sợ các người đến như một cơn bão,
 Và tai-họa của các người đến như một cơn gió lốc,
 Khi cảnh cùng-quần và nỗi thống-khổ đến trên các
 người.
 28 “Lúc đó, chúng sẽ kêu-cầu ta, nhưng ta sẽ không trả lời;
 Chúng sẽ tận-tụy kiếm ta, nhưng sẽ không tìm được ta.
 29 Bởi vì chúng đã ghét kiến-thức,
 Và đã không chọn sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ.
 30 “Chúng đã không muốn chấp-nhận lời khuyên của ta,
 Chúng đã khinh-bị cự-tuyệt mọi khiển-trách của ta,
 31 “Vì vậy chúng sẽ ăn kết-quả của chính đường-lối chúng,
 Và sẽ bị chán ngấy các mưu-chước của chúng.
 32 “Vì tính bất thường của những kẻ khù khờ sẽ giết
 chúng,
 Và sự tự-mãn của những kẻ ngu-dại sẽ hủy-diệt chúng;
 33 “Nhưng kẻ lắng nghe ta sẽ cư-ngụ một cách an-toàn,
 Và sẽ được thoát mái khỏi sự khiếp-sợ về điều xấu-xa.”

Sự khôn-ngoa là từ Đức Chúa TRỜI (2.1-2.22)

- 2** Hỡi con trai ta, nếu con nhận các lời nói của ta,
 Và tàng-trữ các điều-răn của ta ở trong con,
 2 Thì khiến tai con chú ý đến sự khôn-ngoa,
 Hãy nghiêng tâm con về sự hiểu-biết;
 3 Vì nếu con kêu xin sự nhận-thức rõ,
 Thì hãy cất lên tiếng con xin sự hiểu-biết;
 4 Nếu con tìm nàng như tìm bạc,
 Và kiếm nàng như các kho châu-báu ẩn giấu;
 5 Thế thì, con sẽ nhận-thức rõ sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ
 Và khám phá kiến-thức về Đức Chúa TRỜI.
 6 Vì Đức GIA-VÊ cho sự khôn-ngoa;
 Từ miệng Ngài, đi ra kiến-thức và sự hiểu-biết;
 7 Ngài để dành sự khôn-ngoa lành-mạnh cho kẻ ngay-
 thẳng;
 Ngài là tấm khiên cho những kẻ bước đi trong liêm-
 chính,
 8 Bảo-vệ các con đường công-bình,
 Và Ngài bảo-tồn đường-lối của những kẻ tin-kính của
 Ngài.
 9 Lúc đó, con sẽ nhận-thức rõ sự công-chính, sự công-bình,
 Tính vô-tư, và mọi nẻo lành.
 10 Vì sự khôn-ngoa sẽ đi vào tâm con,
 Và kiến thức sẽ thú vị cho hồn con;
 11 Sự thận-trọng sẽ canh-giữ con,
 Ốc hiểu biết sẽ trông chừng con.
 12 Để giải-thoát con khỏi đường-lối xấu-xa,
 Khỏi kẻ nói các điều dối bại,
 13 Khỏi những kẻ bỏ các nẻo ngay-thắng,
 Để bước đi trong các lối tối-tăm;
 14 Khỏi những kẻ vui-thích làm việc xấu-xa,
 Và vui-mừng trong sự đời bại của điều xấu-xa;
 15 Những kẻ có các nẻo quanh-co,
 Và là những kẻ cong queo trong các đường-lối của
 chúng;
 16 Để giải-phóng con khỏi người đàn-bà lạ,
 Khỏi kẻ ngoại-tình là kẻ nịnh hót với các lời của ả;
 17 Là người bỏ bầu-bạn với tuổi thanh-xuân của ả,
 Và quên đi giao-ước của Đức Chúa TRỜI của ả;

Châm-ngôn 2.18-4.15

- 18 Vì nhà ả chìm xuống tới sự chết,
Và các vết chân ả dẫn đến các linh đả từ-giã cõi đời;
19 Chẳng có ai đi tới ả mà trở về,
Chúng cũng chẳng tới các nẻo có sự sống.
20 Vì vậy con sẽ bước trong lối đi của những người thiện,
Và giữ lấy các nẻo của kẻ công-chính.
21 Vì kẻ ngay thẳng sẽ được ở trong đất ấy,
Và những kẻ không chỗ trách được sẽ còn ở trong đó;
22 Nhưng kẻ ác sẽ bị truất khỏi đất ấy,
Và kẻ bội-bạc sẽ bị búng đi khỏi đó.

Sự khôn-ngoan thì vô giá (3.1-3.35)

- 3** Hỡi con trai ta, chớ quên lời giảng-dạy của ta,
Nhưng để tâm con giữ các điều-răn của ta;
2 Trong chuỗi ngày và năm của cuộc đời,
Sự an-bình, chúng sẽ thêm cho con.
3 Chớ để sự ân-cần và lễ-thật lia con;
Buộc chúng quanh cổ của con,
Viết chúng trên bảng tim của con.
4 Thế là con sẽ tìm được ân-huệ và tiếng tốt
Trong cái nhìn của Đức Chúa TRỜI và loài người.
5 Hãy tin ở Đức GIA-VÊ với tất cả tâm-lòng con,
Và đừng nương-tựa nơi sự hiểu-biết của riêng con.
6 Trong mọi đường-lối của con, hãy thừa-nhận Ngài,
Rồi Ngài sẽ làm các nẻo-đường con thẳng.
7 Chớ khôn-ngoan theo quan-điểm riêng của con;
Kính-sợ Đức GIA-VÊ và lia-bỏ điều xấu-xa.
8 Nó sẽ chữa lành cho thân-thể của con,
Và là sự tịnh-duyệt cho xương xóc của con.
9 Tôn kính Đức GIA-VÊ từ của cải của con,
Và bằng trái đầu mùa của tất cả sản-vật của con;
10 Thế là các kho của con sẽ được đầy dư-dật,
Và các thùng của con sẽ đầy tràn rượu nho mới.
11 Hỡi con trai ta, chớ bỏ kỹ-luật của Đức GIA-VÊ,
Chớ khinh ghét sự khiển-trách của Ngài,
12 Vì Đức GIA-VÊ yêu ai, Ngài khiển-trách người ấy,
Y như một người cha, đũa con trai mà người yêu thích.
13 Phước thay cho người tìm được sự khôn-ngoan,
Và người đạt được sự hiểu-biết,
14 Vì nài ích hơn là bạc,
Và lợi hơn là vàng ròng.
15 Nàng quý-báu hơn đồ kim-hoàn,
Và không có gì con ham muốn có thể sánh với nàng.
16 Sự trường-thọ ở trong bàn tay hữu của nàng;
Trong bàn tay tả của nàng là của cải và vinh-dự.
17 Các đường của nàng là các đường thú vị,
Và mọi lối của nàng đều là sự bình-an.
18 Nàng là một cây sự sống cho những kẻ nắm giữ nàng;
Và mọi người nắm chặt nàng thì hạnh-phúc.
19 Đức GIA-VÊ bởi sự khôn-ngoan đã lập trái đất;
Bởi sự hiểu-biết Ngài đã thiết-lập các tầng trời;
20 Bởi kiến-thức của Ngài các vực sâu mở tung ra,
Các bầu trời nhỏ sương-mốc.
21 Con trai ta, chớ để các điều này lia mắt con:
Hãy giữ-gìn sự khôn-ngoan lành mạnh và sự thận-trọng,
22 Thế là chúng sẽ là sự sống cho hồn con,
Và là đồ trang-sức cho cô con.
23 Thế thì con sẽ bước đi an-toàn trong đường-lối của con,
Và chân con sẽ không vấp-ngã.
24 Khi con ngồi xuống, con sẽ không sợ-hãi;

- Khi con nằm xuống, giấc-ngủ con sẽ ngọt-ngào.
25 Đừng sợ sự sợ-hãi thỉnh-linh,
Hay cơn bão của những kẻ ác khi nó đến;
26 Vì Đức GIA-VÊ sẽ là sự tin-cậy của con.
Và sẽ giữ chân con khỏi bị bắt.
27 Đừng từ-chối điều lành cho những người đáng được,
Khi con có sức quyền để làm.
28 Chớ nói với người lảng-giềng con: “Đi đi và trở lại,
Và ngày mai tôi sẽ ban nó cho,”
Khi con đang có nó với con.
29 Đừng chế ra điều hại chống lại kẻ lảng-giềng của con,
Trong khi người ấy sống an-ninh bên cạnh con.
30 Chớ tranh-dành với bất cứ ai vô có,
Khi hắn đã chẳng làm một điều gì tai-hại.
31 Chớ ghen-tị người hung-bạo,
Và đừng chọn bất cứ đường-lối nào của hắn;
32 Vì kẻ cong queo là sự gớm-ghiếc đối với Đức GIA-VÊ,
Nhưng Ngài thân-mật với người ngay-thẳng.
33 Sự rửa-sã của Đức GIA-VÊ ở trên nhà của kẻ độc-ác,
Nhưng Ngài ban phước cho chỗ ở các người công-chính.
34 Dầu Ngài nhạo-báng những kẻ nhạo-báng,
Nhưng Ngài ban ân-điền cho người đau khổ.
35 Người khôn sẽ thừa-kế vinh-dự,
Nhưng kẻ đại sẽ biểu-lộ sự nhục-nhã.

Khôn-ngoan có thể học được (4.1-4.27)

- 4** Hỡi nghe, các con trai ta, lời dạy của một người cha,
Và hãy chú-ý để các con có thể được hiểu-biết;
2 Vì ta cho các con giáo huấn lành mạnh;
Chớ lia bỏ lời chỉ-dạy của ta.
3 Khi ta là con trai của cha ta,
Non đại và là con trai duy-nhất trước mắt mẹ ta,
4 Thì người đã dạy ta, và nói với ta:
“Đề tâm con giữ chặt các lời của ta;
Giữ các của điều-răn của ta và sống;
5 Hãy đạt được sự khôn-ngoan! Hãy đạt được sự hiểu-biết;
Chớ quên, chớ quay bỏ các lời của miệng ta.
6 Đừng bỏ rơi sự khôn-ngoan; nài sẽ canh-giữ con;
Hãy thương-yêu nài; và nài trông chừng con.
7 Khởi đầu của khôn-ngoan là: Đạt được sự khôn-ngoan;
Và với tất cả mọi việc đạt được, hãy lấy được sự hiểu-biết.
8 Hãy trân quý nài; nài sẽ nâng con lên;
Nài sẽ kính trọng con nếu con ôm nài.
9 Nài sẽ đặt trên đầu con một vòng hoa ân-điền,
Nài sẽ tặng con một vương-miền mỹ miều.”
10 Hỡi nghe, hỡi con trai ta, và hãy chấp-nhận các lời ta,
Và các năm của đời con sẽ là nhiều.
11 Ta đã lèo lái con trong đường-lối khôn-ngoan;
Ta đã dẫn-dắt con trong các nẻo ngay-thẳng.
12 Khi con đi, các bước chân con sẽ không bị cản-trở;
Và nếu con chạy, con sẽ không vấp-ngã.
13 Hãy nắm giữ lời chỉ-dạy; chớ buông ra;
Hãy canh-giữ nài, vì nài là sự sống của con.
14 Đừng vào nẻo của những kẻ độc-ác,
Và chớ tiến lên trong con đường của các kẻ xấu-xa.
15 Hãy tránh nó; chớ đi ngang qua nó;
Quay tránh nó đi và tiếp-tục đi trên đường của con.

Châm-ngôn 4.16-6.15

- 16 Vì chúng không thể ngủ trừ phi chúng làm điều xấu-xa;
Và chúng bị cướp giấc ngủ trừ phi chúng làm cho ai đó
vấp-ngã.
- 17 Vì chúng ăn bánh độc-ác,
Và uống rượu hung-bạo.
- 18 Nhưng lối đi của kẻ công-chính như ánh bình-minh,
Càng lúc càng sáng hơn cho đến khi ngày trọn đầy.
- 19 Con đường của kẻ ác như sự tối-tăm;
Chúng không biết chúng vấp cái gì mà ngã.
- 20 Hỡi con trai ta, hãy chú-ý tới các lời của ta;
Hãy nghiêng tai con nghe các lời nói của ta.
- 21 Chớ để chúng khuất mắt con;
Hãy giữ chúng ở giữa trái tim con.
- 22 Vì chúng là sự sống cho những kẻ tìm được chúng,
Và sức-khỏe cho toàn-bộ thân-thể chúng.
- 23 Hãy canh giữ tâm con với hết thầy chuyên-cần,
Vì từ nó chảy ra các tuổi sự sống.
- 24 Hãy dẹp ra khỏi con cái miệng dối-trá,
Và hãy bỏ xa khỏi con đôi môi cong queo.
- 25 Hãy để đôi mắt con nhìn thẳng phía trước,
Và dán cái nhìn của con thẳng trước mặt con.
- 26 Trông chừng lối đi của đôi bàn chân con,
Và mọi lối của con sẽ được vững lập.
- 27 Chớ rẽ ra bên phải hay bên trái;
Hãy quay bàn chân của con xa khỏi điều xấu.

Cảnh-cáo về tội tình-dục (5.1-5.23)

- 5** Hỡi con trai ta, hãy chú-ý đến sự khôn-ngoan của ta,
Hãy nghiêng tai con để nghe sự hiểu-biết của ta,
2 Để con có thể được thân-trọng,
Và các môi con có thể kèm giữ kiến-thức.
- 3 Vì các môi của một người đàn-bà lạ nhỏ ra mật,
Và lảng hơn dầu là vòm miệng của á;
- 4 Nhưng vào lúc cuối cùng, á đắng như ngải-cứu,
Bén như một thanh gươm hai lưỡi.
- 5 Hai bàn chân của á đi xuống cõi chết;
Các bước đi của á bám lấy Âm-phủ.
- 6 Á chẳng chiêm nghiệm con đường sự sống;
Các lối đi của á không ổn định, á không biết.
- 7 Thế thì bây giờ, các con trai ta, hãy lắng nghe ta,
Và chớ lia khỏi các lời của miệng ta.
- 8 Hãy giữ đường của con xa khỏi á ấy,
Và đừng đi gần cửa nhà á;
- 9 E con sẽ trao sự cường-tráng của con cho những kẻ khác,
Và các năm của con cho kẻ tàn-ác;
- 10 E những kẻ xa-lạ được đầy sức mạnh của con,
Và của đồ mồ hôi của con sẽ đi đến nhà của người lạ;
- 11 Và con rên-ri lúc cuối đời con,
Khi xác-thịt con và thân-thể con bị tiêu-mòn,
- 12 Và con nói: “Lâu nay ta ghét sự giáo huấn làm sao!
Và tâm ta đã ghét bỏ sự quở-trách!”
- 13 “Ta đã chẳng lắng nghe tiếng của các thầy ta,
Cũng chẳng nghiêng tai ta để nghe những kẻ chỉ-dạy ta!”
- 14 “Ta đã hầu như đồ-nát hoàn-toàn
Ở giữa hội-đồng và hội-chúng.”
- 15 Hãy uống nước từ bể của riêng con,
Và nước chảy từ giếng của riêng con.
- 16 Có phải các suối nước của con phải bị phân tán ra ngoài,
Thành các tia nước chảy trong các đường phố?

- 17 Hãy để chúng cho chính một mình con,
Và không phải cho các người lạ cùng với con.
- 18 Hãy để vôi nước con được phước,
Và hãy hoan-hỉ trong người vợ của thời thanh-xuân con,
- 19 Như con nai cái dễ thương và con hươu cái duyên-dáng.
Hãy để đôi vú nàng thỏa-mãn con mãi mãi;
Hãy say đắm luôn luôn với tình yêu của nàng.
- 20 Vì tại sao con, con trai ta, phải say đắm với một người
đàn-bà lạ,
Và ôm bộ ngực của một người ngoại?
- 21 Vì các đường-lối của một người đều ở trước mắt Đức
GIA-VÊ,
Ngài xem chừng mọi nẻo của hân.
- 22 Chính các tội ác của kẻ độc-ác sẽ chụp giữ hân,
Và hân sẽ bị bắt giữ bằng các dây tội-lỗi của hân.
- 23 Hân sẽ chết vì thiếu sự chỉ-dạy,
Và trong sự điên-rồ lớn-lao của hân, hân sẽ đi lạc.

Cảnh-cáo các hành-động khờ-dại (6.1-6.19)

Bảo-lãnh cho con nợ (6.1-6.5)

- 6** Hỡi con trai ta, nếu con đã trở thành vật làm tin cho
người láng-giềng của con,
Đã trao vật làm tin cho một người lạ;
- 2 Nếu con đã bị kẹt bằng các lời của miệng con,
Đã bị bắt bằng các lời của miệng con,
- 3 Thì hãy làm điều này, con trai ta, mà tự giải-phóng,
Vì con đã vào trong lòng bàn tay người láng-giềng con:
Hãy đi, hạ mình xuống, hãy nài-xin người láng-giềng
con.
- 4 Đừng cho đôi mắt con ngủ,
Cũng chớ cho các mi mắt con thiu thiu ngủ;
- 5 Hãy tự thoát ra như con hoàng-dương khỏi tay thợ săn,
Và như con chim khỏi tay người đánh bắt chim.

Về sự biếng-nhác (6.6-6.11)

- 6 Hãy đi đến loài kiến, hỡi kẻ lười,
Hãy quan-sát các đường-lối của nó, rồi khôn-ngoan.
- 7 Nó không có một vị chi-huy-trưởng nào,
Sĩ-quan hoặc người cai-trị,
- 8 Lại chuẩn-bị thực-phẩm của chúng trong mùa hè,
Và gom nhu yếu phẩm của chúng trong mùa gặt.
- 9 Người sẽ nằm xuống bao lâu, hỡi kẻ lười?
Khi nào người sẽ chỗi dậy từ giấc ngủ của người?
- 10 “Ngủ một chút, thiu thiu ngủ một chút,
Xếp hai bàn tay một chút để nằm xuống”,
- 11 Rồi sự nghèo-khó của người sẽ đến như một kẻ đi bộ,
Và sự thiếu-thốn của người như một người với cái
khiên.

Về sự gian-lận (6.12-6.19)

- 12 Một người không ra gì, một người gian-ác,
Là một kẻ bước đi với cái miệng giả-dối,
- 13 Là kẻ nháy mắt, là kẻ ra dấu với đôi bàn chân nó,
Là kẻ chi với các ngón tay nó,
- 14 Là kẻ với sự đòi bại trong tâm nó, liên-tục chế ra điều
xấu-xa,
Là kẻ gieo sự bất-hòa ra.
- 15 Bởi vậy, tai-họa của nó sẽ đến một cách thành-linh;
Nó sẽ bị bẻ gãy tức thì, và sẽ không được chữa lành.

Các điều Đức GIA-VÊ gớm-ghét (6.16-6.19)

Châm-ngôn 6.16-8.4

- 16 Có sáu điều Đức GIA-VÊ ghét,
Phải, bảy điều là sự gớm-ghiếc của hồn Ngài:
17 Đôi mắt kiêu-ngạo, lưỡi nói dối,
Và các bàn tay đổ máu vô-tội,
18 Tâm chế ra các kế-hoạch gian-ác,
Các bàn chân chạy vội đến điều xấu-xa.
19 Một chứng-nhân giả-dối thốt ra các lời nói dối,
Và là kẻ gieo sự bất-hòa ở giữa anh em.

Cảnh-cáo chống sự ngoại-tình (6.20-6.35)

- 20 Hỡi con trai ta, hãy giữ điều-răn của cha con,
Và chớ chối-bỏ sự dạy-dỗ của mẹ con;
21 Hãy buộc chúng liên-tục trên tâm con;
Hãy cột chúng quanh cổ của con.
22 Khi con bước đi đây đó, chúng sẽ dẫn-dắt con;
Khi con ngủ, chúng sẽ coi chừng con;
Và khi con thức, chúng sẽ trò-chuyện với con.
23 Vì điều-răn là ngọn đèn, và lời dạy-dỗ là ánh-sáng,
Và các sự quở-trách vì kỹ-luật là đường-lối của sự sống,
24 Để giữ con khỏi đàn-bà xấu-xa,
Khỏi cái lưỡi dụ-dàng của người đàn-bà lạ.
25 Đừng ham muốn sắc nỏ trong tâm con,
Chớ để nó bắt con với các mí mắt của nó.
26 Vì đối với một con đi một người không hơn một ổ bánh-mì,
Và vợ của một người sẵn bắt cuộc đời quý báu.
27 Người ta có thể ôm lửa vào trong ngực của mình,
Mà quần-áo của hắn không bị cháy ư?
28 Hay người ta có thể đi trên than nóng
Mà đôi bàn chân của hắn không bị cháy xém sao?
29 Cũng thế kẻ đi vào trong⁽¹⁾ vợ người láng-giềng của hắn;
Hễ ai đụng đến bà ta lại sẽ đi không bị phạt sao!
30 Người ta không khinh-bị kẻ trộm nếu nó ăn cắp
Để thỏa-mãn hôn nó khi nó đói;
31 Nhưng khi nó bị bắt, nó phải trả bảy lần;
Nó phải nộp tất cả tài-sản của nhà nó.
32 Kẻ ngoại-tình với một người đàn-bà thiếu tâm lòng của nó;
Kẻ muốn hủy-diệt hồn mình làm điều đó.
33 Thương tích và ô-danh, nó sẽ tìm gặp,
Và sự nhục-nhã của nó sẽ không được bồi mát.
34 Vì ghen tương làm người ta nổi điên,
Và người đó sẽ không tha trong ngày báo-thù.
35 Người sẽ không nhận một của chuộc nào cả,
Người cũng sẽ không hài lòng dẫu con cho nhiều quà.

Các mưu-mẹo của gái điếm (7.1-7.27)

- 7¹ Hỡi con trai ta, hãy giữ các lời ta,
Và hãy tàng-trữ các điều-răn của ta ở bên trong con.
2 Hãy giữ các điều-răn của ta và hãy sống,
Và giáo huấn của ta như con người của mắt con;
3 Hãy cột chúng nơi các ngón tay con;
Hãy ghi chúng trên bảng tim con.
4 Hãy nói cùng sự khôn-ngoan: “Người là chị-em của ta,”
Và hãy gọi sự hiểu-biết là bạn thân của con;
5 Để chúng có thể giữ con khỏi người đàn-bà lạ,
Khỏi kẻ lạ ấy dùng lời lẽ trơn tru.
6 Vì nơi cửa sổ của nhà ta, ta đã nhìn ra qua lưới cửa của

¹nghĩa là: có quan hệ xác thịt

- ta,
7 Vì ta đã thấy ở giữa những kẻ gián dị,
Ta nhận ra được ở giữa những người con trai,
Có một người trai trẻ không có tâm⁽²⁾,
8 Đi dọc theo đường phố gần góc nhà ả;
Và hắn bước trên con đường đến nhà ả,
9 Trong lúc chạng-vạng, vào chiều tối của ngày,
Giữa đêm khuya và trong bóng tối.
10 Và kìa, một người đàn-bà ra gặp hắn,
Ăn mặc như một con đi và tâm đầy mưu-kế.
11 ả thì huyền não và phân loạn
Đôi bàn chân ả chẳng ở trong nhà.
12 Nay ở trên đường phố, lúc ở trong các quảng-trường,
Và rình-rập cạnh mọi góc đường.
13 Thế là ả bắt lấy hắn và hôn hắn,
ả làm mặt dày và nói với hắn:
14 “Những tế-vật cho các cửa-lễ bình-an ở với em;
Hôm nay, em vừa trả xong các lời hứa-nguyện;
15 “Cho nên em đã ra để đón anh,
Để tha thiết tìm sự hiện-diện của anh, và em đã gặp anh.
16 “Em đã trải giường của em với các tấm trải,
Với các tấm vải lanh màu của Ê-díp-tô⁽³⁾.
17 “Em đã rắc giường em
Với một-dược, lu-hội, và quế-bì.
18 “Hãy đến, chúng ta hãy uống no nê tình yêu chúng ta
cho tới sáng;
Chúng ta hãy vuốt ve để làm nhau vui-thích.
19 Vì người đàn-ông đó không có ở nhà,
Ông ta đã đi du-hành xa;
20 Ông ta đã lấy theo một túi bạc trong tay mình;
Lúc trăng tròn, ông ta sẽ về nhà.”
21 Với nhiều câu nói thuyết phục, ả dụ-dỗ hắn,
Với đôi môi trơn tru của ả, ả quyến-rũ hắn.
22 Tức thì hắn đi theo ả,
Như một con bò đi đến lò giết thịt,
Hay như một kẻ bị cùm chịu kỹ-luật của một kẻ ngu-dại,
23 Cho đến khi một mũi tên xuyên qua lá gan hắn;
Như một con chim vội lao vào bẫy,
Thế là hắn không biết rằng mạng mình sẽ mất.
24 Bởi vậy bây giờ, các con trai ta, hãy nghe ta,
Và hãy chú-ý đến các lời của miệng ta.
25 Đừng để tâm các con xoay vào các đường-lối của ả;
Chớ đi lạc vào trong các nẻo của ả.
26 Vì ả đã ném xuống nhiều người bị thương trí mạng,
Và những kẻ bị ả giết thì rất nhiều.
27 Nhà của ả là con đường đến Âm-phủ,
Xuống đến các phòng có sự chết.

Sự khen-ngợi sự khôn-ngoan (8.1-8.36)

- 8¹ Không phải khôn-ngoan gọi,
8 Và hiểu-biết lên tiếng của nàng à?
2 Trên đỉnh các nơi cao, bên cạnh đường,
Nơi các nẻo gặp, nàng lấy chỗ của nàng;
3 Bên cạnh các cổng, nơi chỗ vào của thành,
Tại những cửa vào, nàng la lên:
4 “Cùng các người, ôi loài người, ta gọi,
Và tiếng gọi của ta là cho những con trai của người ta.

²hay: thiếu sự hiểu-biết

³Ai Cập

Châm-ngôn 8.5-10.1

- 5“Hỡi những kẻ giản dị, biết cách thận-trọng;
Và, hỡi những kẻ ngu-dại, biết rõ sự khôn-ngoan.
- 6“Hãy nghe, vì ta sẽ nói các điều cao thượng;
Và khi mở đôi môi ta sẽ nói ra các điều đúng;
- 7“Vì miệng ta sẽ thốt ra sự thật;
Và gian-ác là góm-ghiếc đối với đôi môi của ta.
- 8“Mọi lời thốt ra của miệng ta đều là trong sự công-chính;
Không có gì cong queo hay bại-hoại trong chúng.
- 9“Chúng hết thấy là rõ-ràng đối với kẻ hiểu-biết,
Và đúng đối với những người tìm kiếm tri-thức.
- 10“Hãy nhận lời chỉ-dẫn của ta, thay vì bạc,
Và tri-thức thay vì vàng chọn-lọc nhất.
- 11“Vì khôn-ngoan tốt hơn châu-ngọc,
Và mọi sự mà người ta ham-muôn không thể sánh được
với vàng.
- 12“Ta, sự khôn-ngoan, ngụ với sự thận-trọng,
Và ta tìm gặp tri-thức và sự chín-chắn.
- 13“Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là ghét điều xấu-xa:
Sự kiêu-ngạo, sự ngạo-mạn, và đường lối xấu-xa,
Và cái miệng đòi-bại, ta ghét.
- 14“Lời khuyên là của ta và sự khôn-ngoan lành-mạnh;
Ta là sự hiểu-biết, quyền-năng là của ta.
- 15“Bởi ta, các vua trị-vì,
Và các nhà cầm-quyền ra sắc-lệnh công-bình.
- 16“Bởi ta, những ông hoàng cai-trị, và những kẻ quý-tộc,
Hết thấy những ai phán-xét đúng đắn.
- 17“Ta thương-yêu những kẻ yêu-thương ta,
Và những kẻ siêng-năng tìm-kiếm ta sẽ tìm được ta.
- 18“Giàu-có và danh-dự ở với ta,
Của-cải bền-lâu và sự công-chính.
- 19“Trái của ta tốt hơn vàng, ngay cả vàng ròng,
Và hoa-lợi ta hơn bạc chọn-lọc nhất.
- 20“Ta bước đi trong đường-lối của sự công-chính,
Ở giữa các nẻo của công-lý,
- 21“Đề phứ cho những kẻ yêu-thương ta của-cải,
Mà ta có thể chất đầy các kho-tàng của chúng.
- 22“Đức GIA-VÊ đã chiếm-hữu ta ở lúc bắt đầu của
đường-lối Ngài,
Trước khi các việc làm của Ngài bắt đầu từ đây.
- 23“Từ trước vô-cùng ta được vững-lập,
Từ ban đầu, từ các thời-điểm sớm nhất của trái đất.
- 24“Khi đã chẳng có các vực sâu, ta đã được sinh ra,
Khi đã chẳng có các suối đầy dẫy nước.
- 25“Trước khi các núi đã được ổn-định,
Trước khi các đồi, ta đã được sinh ra:
- 26“Trong khi Ngài đã chưa tạo nên trái đất và những chỗ
bên ngoài,
Cũng chưa có hạt bụi đầu-tiên của thế gian.
- 27“Khi Ngài đã vững-lập các tầng trời, thì ta đã ở đó,
Khi Ngài đã khắc một vòng tròn trên mặt vực sâu,
- 28“Khi Ngài đã làm cho vững-chắc các bầu trời ở bên trên.
Khi các suối của vực sâu đã trở nên mạnh,
- 29“Khi Ngài đã vạch biên-giới cho biển,
Ngõ hầu nước chẳng vi-phạm miệng Ngài,
Khi Ngài đã vẽ đường giới-hạn các nền-tầng của trái đất,
- 30“Thì ta đã ở cạnh Ngài, như một thợ chính;
Và hằng ngày ta đã là sự vui-thích của Ngài,
Vui-mừng luôn luôn trước mặt Ngài,
- 31“Vui-mừng vì thế gian, trái đất của Ngài,
Và vui-thích của ta trong những con trai loài người.

- 32“Bởi vậy bây giờ, hỡi các con trai, hãy lắng-nghe ta,
Vì phước cho những kẻ giữ các đường-lối của ta.
- 33“Hãy chú-ý tới lời chỉ-dẫn và hãy là khôn-ngoan,
Và chớ nên lơ là nó.
- 34“Phước cho kẻ lắng nghe ta,
Canh giữ hằng ngày tại các cổng của ta,
Chờ đợi nơi cột cửa của ta.
- 35“Vì kẻ tìm được ta tìm được sự sống,
Và nhận được ân-huệ từ Đức GIA-VÊ.
- 36“Nhưng kẻ phạm-tội chống lại ta tự làm tổn-hại;
Mọi kẻ ghét ta yêu sự chết.”

Sự khôn-ngoan là phần-thưởng của chính nó (9.1-9.18)

- 9**¹Khôn-ngoan đã xây cất nhà nàng,
Nàng đã đẽo ra bảy cột trụ của nàng.
2Nàng đã chuẩn-bị thức ăn của nàng, nàng đã pha rượu
của nàng,
Nàng cũng đã dọn bàn của nàng xong;
3Nàng đã sai các tớ gái của nàng đi, nàng gọi
Từ các đỉnh những nơi cao của thành:
4“Hễ ai là người giản dị, kẻ đó hãy rút vào đây!”
Cùng những kẻ không có sự hiểu-biết, nàng nói:
5“Hãy đến, hãy ăn thức ăn của ta,
Và hãy uống rượu nho ta đã pha.
6“Bỏ sự ngu-dại đi và hãy sống,
Và hãy tiến đi trong đường-lối của sự hiểu-biết.”
7Người sửa kẻ nhạo-báng nhận lấy sự sỉ-nhục cho mình;
Và người quở-trách kẻ ác nhận lấy vết nhơ cho mình.
8Chớ quở-trách kẻ nhạo-báng, e nó ghét con;
Quở-trách người khôn-ngoan, rồi nó sẽ thương con.
9Chỉ-dẫn cho kẻ khôn-ngoan, nó sẽ còn khôn-ngoan hơn;
Dạy người công-chính, rồi nó sẽ tăng tiến việc học.
10Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là khởi đầu sự khôn-ngoan,
Và kiến-thức về Đấng Thánh là sự hiểu-biết.
11Vì bởi ta, những ngày của con sẽ được nhân thêm,
Và các năm của cuộc đời sẽ được thêm vào cho con.
12Nếu con khôn-ngoan, con khôn-ngoan cho chính con;
Nếu con nhạo-báng, một mình con sẽ gánh lấy nó.
- 13Người đàn-bà đại-dột thật là huyền-náo;
Bà ta giản dị, và không biết gì cả.
14Bà ta ngồi nơi cửa vào nhà bà,
Trên một cái ghế cạnh các nơi cao của thành,
15Gọi những người đi ngang qua,
Là những kẻ đang đi thẳng trên lối đi của mình:
16“Hễ ai giản dị, người đó hãy tề vào đây,”
Và với người không có sự hiểu-biết, bà ta nói:
17“Nước ăn-cấp thật là ngọt-ngào,
Và bánh ăn vụng thật là thích-thú.”
18Nhưng hân không biết rằng những kẻ chết ở đó,
Rằng những khách của bà đều ở trong các vực sâu của
Âm-phủ.

Các câu châm-ngôn của Sa-lô-môn (10.1-22.16)

Tương-phân giữa người công-chính và kẻ xấu-xa (10.1-10.32)

- 10**¹Các câu châm-ngôn của Sa-lô-môn,
Một người con trai khôn-ngoan làm cho cha vui,
Nhưng đứa con trai ngu-ngốc là nỗi sầu-khổ của
mẹ nó.

2Kho tàng của sự gian-ác chẳng sinh lợi,
 Nhưng sự công-chính giải-thoát khỏi sự chết.

3Đức GIA-VÊ không hề hờn người công-chính dối,
 Nhưng Ngài đẩy *qua một bên* sự thêm-thường của kẻ ác.

4Nghèo thay kẻ làm việc với bàn tay chênh-máng,
 Nhưng tay kẻ siêng-năng làm ra sự giàu-có.

5Kẻ thu gom trong mùa hè là một đứa con trai hành-động
 khôn,
 Nhưng kẻ ngủ trong mùa gặt là một đứa con trai hành-
 động nhục-nhã.

6Phước ở trên đầu người công-chính,
 Nhưng miệng kẻ ác che giấu bạo-động.

7Ký ức của người công-chính có phước,
 Nhưng tên của kẻ ác sẽ thối-rữa.

8Kẻ khôn-ngoaan có lòng sẽ nhận các mạng-lệnh,
 Nhưng kẻ ngu-ngốc nói lầm-nhảm sẽ bị ném xuống.

9Người bước đi trong sự liêm-chính sẽ bước đi an toàn,
 Nhưng kẻ làm đường-lối của mình đòi-bại sẽ bị khám
 phá.

10Người mà nháy con mắt gây rắc-rối,
 Và một kẻ ngu-ngốc nói lầm-nhảm sẽ bị ném xuống.

11Miệng người công-chính là nguồn sống,
 Nhưng miệng của kẻ ác che giấu bạo-động.

12Sự căm-ghét khuấy động sự xung-đột,
 Nhưng tình thương bao-phủ mọi vi-phạm.

13Trên đôi môi người nhận-thức rõ, người ta tìm thấy sự
 khôn-ngoaan,
 Nhưng cây roi thì dành cho lưng của kẻ thiếu hiểu-biết.

14Các người khôn-ngoaan tích-trữ kiến-thức,
 Nhưng với miệng kẻ ngu-dại, sự đồ nát đến kẻ bên.

15Tài-sản người giàu là thành-trì của hần;
 Sự đồ nát của kẻ nghèo là sự nghèo-nàn của họ.

16Tiền công của người công-chính là sự sống,
 Lợi-tức của kẻ ác là hình-phạt.

17Người ở trên nẻo sự sống là kẻ chú ý tới lời chỉ-dạy,
 Nhưng kẻ bỏ sự quở-trách đi vào con đường lầm-lạc.

18Kẻ che giấu sự căm-ghét có đôi môi nói dối,
 Và kẻ phao lời vu-không là một kẻ ngu-dại.

19Khi có nhiều lời thì sự vi-phạm không thể tránh được,
 Nhưng kẻ kiềm-chế đôi môi của mình là khôn-ngoaan.

20Lưỡi của người công-chính như bạc hào-hạng;
 Tâm của kẻ ác có ít *giá-trị*.

21Đôi môi của người công-chính nuôi nhiều người,
 Nhưng các kẻ ngu-dại chết vì thiếu hiểu-biết.

22Chính sự ban phước của Đức GIA-VÊ làm cho giàu-có,
 Và Ngài chẳng thêm đau-khổ vào nó.

23Làm điều ác thì như trò chơi đối với một kẻ ngu-dại;
 Và sự khôn-ngoaan đối với một kẻ hiểu-biết thì *cũng thế*.

24Điều gì kẻ ác sợ sẽ đến trên hần,
 Và ước-muốn của người công-chính sẽ được ban cho.

25Khi gió lốc thổi qua, kẻ ác không còn nữa,
 Nhưng người công-chính có một cái nền-tảng đời đời.

26Như giẫm đối với răng, và khối đối với mắt,
 Kẻ lừa dối với những người sai nó đi cũng vậy.

27Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ kéo dài các ngày,
 Nhưng các năm của kẻ ác sẽ bị làm ngắn lại.

28Hy-vọng của người công-chính là sự vui-vẻ,
 Nhưng sự trông-đợi của kẻ ác tàn-rụi.

29Đường-lối của Đức GIA-VÊ là đồn lũy cho kẻ ngay-
 thẳng,
 Nhưng sự đồ nát là *đồn lũy* cho những kẻ làm ác.

30Người công-chính sẽ không bao giờ lay-chuyển,
 Nhưng kẻ ác sẽ không ở trong xứ.

31Miệng của người công-chính chảy ra sự khôn-ngoaan,
 Nhưng lưỡi của đòi-bại sẽ bị cắt bỏ.

32Đôi môi người công-chính đem tới điều có thể chấp-
 nhận được,
 Nhưng miệng kẻ ác, điều đòi-bại.

*Tương-phản giữa người ngay-thẳng và kẻ xấu-xa (11.1-
 11.31)*

11 ¹Cái cân sai là điều ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ,
 Nhưng cái cân đúng là điều vui-thích với Ngài.

²Khi sự kiêu-ngạo đến, thì sự ô-nhục *cũng* đến;
 Nhưng với người khiêm-nhường là sự khôn-ngoaan.

3Sự liêm-chính của những kẻ ngay thẳng sẽ dẫn-dắt họ,
 Nhưng sự sai trái của những kẻ xảo-trá sẽ hủy-diệt
 chúng.

4Sự giàu-có không làm lợi trong ngày thịnh-nộ,
 Nhưng sự công-chính giải-thoát khỏi sự chết.

5Sự công-chính của người không chỗ trách sẽ làm trơn tru
 đường-lối của hần,
 Nhưng kẻ ác sẽ ngã bởi chính sự gian-ác của hần.

6Sự công-chính của các người ngay-thẳng sẽ giải-thoát họ,
 Song những kẻ xảo-trá sẽ bị bắt bởi chính lòng tham *của
 chúng*.

7Khi kẻ ác chết, sự trông mong của hần sẽ tàn-rụi,
 Và hy-vọng của những kẻ mạnh tiêu-tàn.

8Người công-chính được cứu khỏi bị rắc-rối,
 Nhưng kẻ ác sa vào chỗ của nó.

9Với cái miệng, kẻ không tin-kính diệt kẻ láng-giềng hần,
 Nhưng nhờ kiến-thức người công-chính sẽ được giải
 cứu.

10Khi người công-chính thuận lợi, thì thành ấy mừng-rỡ;
 Và khi những kẻ ác chết, thì có sự reo hò vui-vẻ.

11Nhờ người ngay thẳng chúc phước, một thành được
 nâng lên,
 Nhưng bởi miệng kẻ ác, nó bị kéo đổ xuống.

12Kẻ khinh-bi người láng-giềng của mình thiếu ý thức,
 Nhưng người hiểu-biết giữ sự im-lặng.

13Người đi đó đây làm kẻ mách lẻo tiết-lộ các điều kín,
 Nhưng người trung-tín trong linh che giấu vấn-đề.

14Khi không có sự chi-đạo, dân-chúng ngã,
 Nhưng có nhiều người khuyên-báo, thì có sự giải-cứu.

15Kẻ làm vật thể chân cho người lạ chắc sẽ đau khổ vì nó,
 Nhưng kẻ ghét làm vật thể chân thì an-toàn.

16Một người đàn-bà khoan-dung có được danh-dự,
 Còn các người đàn-ông bạo hành thì có được của cải.

17Người nam khoan-dung làm điều tốt cho hần của mình;
 Nhưng người nam độc-ác gây rắc-rối cho xác-thịt của
 mình.

18Kẻ ác kiếm được các *loại* tiền công lừa-dối,
 Nhưng người gieo công-chính được phần-thưởng thật.

19Người kiên-định trong sự công-chính sẽ đạt tới sự sống,
 Còn kẻ đeo-đuôi điều xấu sẽ đem đến cái chết cho mình.

20Những kẻ đòi bại trong tâm là ghê-tởm đối với Đức
 GIA-VÊ;
 Nhưng các kẻ bước đi không thể chê là vui-thú của
 Ngài.

21Chắc-chắn rằng người xấu-xa sẽ không được tha,
 Nhưng dòng-dõi của người công-chính sẽ được giải-cứu.

22Như vòng bằng vàng nơi mồm lợn,

- Một người đàn-bà đẹp mà thiếu thận-trọng *thì cũng thế*,
 23 Sự ao-ước của người công-chính chỉ là thiện;
 Nhưng sự trông đợi của kẻ ác là con thanh-nộ.
 24 Có người rải *ra*, nhưng lại càng tăng thêm nhiều hơn;
 Và cũng có kẻ giữ lại cái gì hợp lẽ phải, nhưng kết-quả
 chỉ là thiếu-thốn.
 25 Hồn người ban phước sẽ được thịnh-vượng,
 Và người cho nước, chính mình sẽ được nước.
 26 Người từ chối thóc lúa, dân sẽ rửa người,
 Nhưng phước sẽ ở trên đầu người bán nó.
 27 Người mà chuyên-cần tìm kiếm điều thiện, tìm kiếm ân-
 huệ;
 Nhưng người tìm kiếm điều xấu, nó sẽ đến cùng người.
 28 Người tin ở của-cái mình sẽ ngã,
 Nhưng người công-chính sẽ hưng-thịnh như lá cây xanh.
 29 Người khuấy-rối nhà của mình sẽ thừa-kế gió;
 Và kẻ đại sẽ là tội-tử cho người có tâm-lòng khôn-
 ngoan.
 30 Quả của người công-chính là cây sự sống,
 Và người khôn-ngoaan thắng được các hồn.
 31 Nếu người công-chính sẽ được thưởng trên trái đất,
 Thì kẻ ác và tội-nhân sẽ bị nhiều hơn biết bao!

Tương-phản giữa người ngay-thắng và kẻ xấu-xa (12.1-12.28)

- 12**¹ Ai ưa kỷ-luật là ưa kiến-thức,
 Nhưng kẻ ghét sự khiển-trách là ngu-ngốc.
 2 Người lành sẽ được ân-huệ từ Đức GIA-VÊ,
 Nhưng ngài sẽ kết-án người chế ra điều xấu-xa.
 3 Một người sẽ không được vững-lập bởi sự độc-ác,
 Nhưng rễ của người công chính sẽ không bị chuyển dời.
 4 Vợ tuyệt vời là vương-miền của chồng của bà,
 Nhưng vợ làm *chồng* xấu-hổ giống như sự mục-nát
 trong xương chồng.
 5 Tư-tướng người công-chính là chính đáng,
 Nhưng các lời khuyên của kẻ ác thì lừa-dối.
 6 Các lời những kẻ ác nằm chờ máu,
 Nhưng miệng những người ngay thẳng sẽ giải-cứ họ.
 7 Các kẻ ác bị lật-đổ và không còn nữa,
 Nhưng nhà người công-chính sẽ đứng *vững*.
 8 Một người sẽ được khen tùy theo sự sáng-suốt của mình,
 Nhưng người có tâm đôi-bại sẽ bị khinh-bí.
 9 Người được quý-trọng ít và có tội-tử là tốt hơn
 Người tôn kính chính mình mà thiếu bánh mì.
 10 Người công-chính xem trọng sự sống của thú-vật mình,
 Nhưng lòng thương-xót của kẻ ác là sự độc-ác.
 11 Người xới đất của mình sẽ có dư-dật bánh mì,
 Nhưng kẻ theo đuổi các điều hư không thiếu tâm-lòng.
 12 Kẻ ác ham của cướp của những kẻ xấu-xa,
 Nhưng rễ của người công-chính sinh trái.
 13 Một người xấu-xa bị mắc bẫy bởi sự vi-phạm của đôi
 môi hắn,
 Nhưng người công-chính sẽ thoát khỏi rắc-rối.
 14 Một người sẽ được thỏa-mãn với điều tốt bởi trái của
 miệng mình,
 Và các việc làm của các bàn tay của một người sẽ trở lại
 cùng hắn.
 15 Đường-lối kẻ ngu-dại là đúng trong mắt của hắn,
 Nhưng người khôn-ngoaan là một kẻ biết nghe lời
 khuyên.

- 16 Sự làm bực mình của kẻ ngu-dại được biết tức khắc,
 Nhưng người thận-trọng che-lấp sự si-nhục.
 17 Người thờ ra lẽ thật nói điều đúng,
 Nhưng kẻ làm chứng gian *nói điều* gian-dối.
 18 Có kẻ nói ầu như lưỡi kiếm đâm,
 Nhưng lưỡi của người khôn-ngoaan đem lại việc chữa
 lành.
 19 Các môi chân-thật sẽ được thiết-lập mãi mãi,
 Nhưng cái lưỡi nói dối chỉ *tồn tại* trong một thoáng.
 20 Lừa đảo ở trong tâm của những kẻ chế ra điều xấu-xa,
 Nhưng các người khuyên-lon hòa-thuận có niềm vui.
 21 Chẳng có tai-hại nào xảy đến cho người công-chính,
 Nhưng những kẻ ác có đầy rắc-rối.
 22 Đôi môi nói dối là ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ,
 Nhưng những kẻ đôi-xử một cách trung-tín là sự vui-thú
 của Ngài.
 23 Người thận-trọng che-đậy kiến-thức,
 Nhưng tâm những kẻ ngu-dại công-bố sự đại-dột.
 24 Bàn tay của người siêng-năng sẽ cai-trị,
 Nhưng *bàn tay* tà tà sẽ bị cưỡng-bách lao-động.
 25 Nỗi khắc khoải trong tâm một người đè nặng nó,
 Nhưng một lời lành khiến nó vui-vẻ.
 26 Người công-chính là người dẫn đường cho người láng-
 giềng của mình,
 Nhưng đường-lối những kẻ ác làm chúng lầm-lạc.
 27 Người lười-biếng không nường mồ mình đã sẵn,
 Nhưng của quý-báu của một người là sự siêng-năng.
 28 Trong đường-lối của sự công-chính là sự sống,
 Và trong đường đi *của nó* không có sự chết.

Tương-phản giữa người ngay-thắng và kẻ xấu-xa (13.1-13.25)

- 13**¹ Đưa con trai khôn chấp-nhận kỷ-luật của cha nó,
 Nhưng kẻ nhạo-báng không nghe lời quở-trách.
 2 Nhờ thành-quả của miệng mình, một người ăn
 điều lành,
 Nhưng hồn của kẻ xảo-trá là sự bạo-lực.
 3 Người canh-giữ miệng mình duy trì sinh-mạng của mình;
 Kẻ mở rộng đôi môi của mình, sự đổ nát là của hắn.
 4 Hồn của kẻ làm-biếng khao-khát và chẳng *được* gì cả,
 Nhưng hồn của người siêng-năng được mập ra.
 5 Người công-chính ghét sự giả-dối,
 Nhưng kẻ ác hành-động ghê-tởm và nhục-nhã.
 6 Sự công-chính giữ người có đường-lối không chê được,
 Nhưng sự gian-ác lật-đổ tội nhân.
 7 Có kẻ làm bộ giàu-có mà chẳng có gì hết,
 Còn kẻ khác làm bộ nghèo-khó, nhưng có của-cái nhiều.
 8 Giá chuộc sinh-mạng của một người là của-cái của hắn,
 Nhưng kẻ nghèo chẳng hề nghe quở-trách.
 9 Sự sáng của người công-chính rạng sáng,
 Nhưng đèn của kẻ độc-ác bị tắt đi.
 10 Chẳng một cái gì đến từ lòng tự-phụ ngoài sự xung-đột,
 Nhưng ở với những người chịu nhận lời khuyên-dạy là
 sự khôn-ngoaan.
 11 Tài-sản kiếm được do gian-lận teo lại,
 Nhưng người gom-góp bằng lao-động tăng *nó* thêm.
 12 Hy-vọng bị trì-huốn làm cho tim bị bệnh,
 Nhưng ước-ao được thỏa-mãn là cây sự sống.
 13 Kẻ khinh-dể lời dạy sẽ mắc nợ nó,
 Nhưng người kính-sợ điều răn sẽ được ban thưởng.
 14 Sự dạy-đỗ của người khôn-ngoaan là nguồn sống,

Châm-ngôn 13.15-15.5

- Đề tránh khỏi bẫy của sự chết.
15 Sự hiểu-biết tốt sinh ra ân-huệ,
Nhưng đường lối kẻ xảo-trá là gian-khổ.
16 Mọi người thận-trọng đều hành-động với sự hiểu-biết,
Nhưng kẻ ngu-ngốc gieo rắc sự đại-dột.
17 Một kẻ đưa tin mà gian-ác sa vào nghịch-cảnh,
Nhưng một sứ giả trung-tín đem đến sự chữa-lành.
18 Sự nghèo-khổ và si-nhục sẽ đến với kẻ xao-lãng kỷ-luật,
Nhưng kẻ xem trọng quở-trách sẽ được kính-trọng.
19 Sự ước-ao được thực-hiện thì ngọt-ngào cho phần hồn,
Nhưng lia-bỏ điều xấu-xa là ghê-tởm cho các kẻ ngu-dại.
20 Kẻ bước đi với các người khôn-ngoa sẽ khôn-ngoa,
Nhưng bọn người ngu-dại sẽ chịu tai-hại.
21 Nghịch-cảnh đuổi theo các tội-nhân.
Nhưng người công-chính sẽ được thưởng sự thịnh-vượng.
22 Người lành để của lại cho con trai của con trai mình,
Còn của-cải của tội nhân được cất giữ cho kẻ công-chính.
23 Thực phẩm dồi dào ở trong đất chưa gieo của kẻ nghèo,
Nhưng có cái gì đó bị tiêu mất bởi sự không công-bình.
24 Kẻ không dùng roi của hấn ghét con trai của hấn,
Nhưng kẻ yêu nó ân-cần kiểm nó bằng kỷ-luật.
25 Người công-chính ăn đến khi hồn mình thỏa-mãn,
Còn bao tử của kẻ ác thì muốn hoài.

Tương-phản giữa người ngay-thẳng và kẻ xấu-xa (14.1-14.35)

- 14** 1 Người nữ khôn-ngoa xây-cất nhà của mình;
Nhưng dựa ngu-dại phá-hủy nó với hai bàn tay của mình.
2 Kẻ đi trong sự ngay-thẳng của nó kinh-sợ Đức GIA-VÊ,
Nhưng kẻ cong queo trong các lối mình đi khinh-bi Ngài.
3 Trong miệng của kẻ ngu-dại có cây roi cho lưng của hấn,
Nhưng môi của những người khôn-ngoa bảo-tồn họ.
4 Ở đâu không có bò, ở đó máng cỏ sạch;
Nhưng bởi sức mạnh của con bò có thêm nhiều hoa lợi.
5 Người chứng trung-thành sẽ không nói dối,
Nhưng nhân chứng gian thờ ra các lời nói dối.
6 Kẻ nhạo-báng tìm khôn-ngoa, và không được gì,
Nhưng kiến-thức là dễ-dàng cho người hiểu-biết.
7 Hãy rời khỏi sự hiện-diện của kẻ ngu-dại,
Nếu không con sẽ không nhận-thức rõ các lời của tri-thức.
8 Sự khôn-ngoa của người thận-trọng là để hiểu đường-lối của mình,
Nhưng sự điên-rồ của những kẻ ngu-dại là sự đánh-lừa.
9 Những kẻ ngu-dại chế-giễu lối-làm,
Nhưng ý-muốn tốt ở trong vòng các người ngay thẳng.
10 Tâm biết sự cay-đắng của riêng nó,
Và một người lạ không chia-sẻ niềm vui của nó.
11 Nhà của kẻ độc-ác sẽ bị hủy-diệt,
Nhưng lâu của người ngay-thẳng sẽ được hưng-thịnh.
12 Có một con đường dường như đứng cho một người,
Nhưng sự cuối-cùng của nó là con đường của sự chết.
13 Cả trong tiếng cười, lòng vẫn có thể đang đau-đớn,
Và điểm cuối của niềm vui có thể là đau buồn.
14 Kẻ tuột hậu trong tâm sẽ no nê với lối đi của riêng hấn,
Nhưng người tốt sẽ được thỏa-mãn với lối đi của mình.
15 Kẻ gián dị tin mọi sự,
Nhưng người thận-trọng xem-xét kỹ bước đi của mình.

- 16 Người khôn-ngoa cẩn-thận và tránh khỏi sự xấu-xa,
Nhưng kẻ ngu thì ngạo-mạn và cầu-thả.
17 Người nông nổi hành-động ngu-xuẩn,
Và kẻ có các mưu ác bị ghét bỏ.
18 Kẻ gián dị thừa-kế sự đại-dột,
Nhưng người thận-trọng được đội mào kiến-thức.
19 Kẻ xấu-xa sẽ gặp mình trước người hiền-lành,
Và kẻ ác gặp mình tại các cổng của người công-chính.
20 Người nghèo bị ngay cả người láng-giềng của mình ghét,
Song những người thích các người giàu thì nhiều.
21 Kẻ khinh-bi người láng-giềng của mình phạm tội,
Nhưng hạnh-phúc thay người khoan-dung với kẻ nghèo.
22 Há những kẻ mưu toan điều xấu sẽ không làm lạc sao?
Nhưng những người nghĩ ra điều tốt sẽ được sự từ-tế và lễ-thật.
23 Trong mọi lao-nhọc đều có lợi-ích,
Nhưng nói suông chỉ dẫn đến nghèo-nàn.
24 Vương-miện của người khôn-ngoa là sự giàu-có của họ,
Nhưng sự đại-dột của những kẻ ngu là sự ngu-xuẩn.
25 Chứng nhân chân-thật cứu mạng người,
Nhưng kẻ thờ ra các lời nói dối là xảo-trá.
26 Trong sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ có sự tin-cậy mạnh-mẽ,
Và con cái của Ngài sẽ có nơi ẩn-trú.
27 Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là nguồn sống,
Đề người ta tránh được các loại bẫy của sự chết.
28 Vinh-quang của một vị vua ở trong đám dân,
Nhưng sự tàn rụi của một chúa ở trong sự đói-kém của dân.
29 Người chậm giậm hiểu-biết lớn,
Nhưng kẻ nông nổi đề cao ngu-xuẩn.
30 Một tâm bình-tĩnh là sự sống cho thân-thể,
Nhưng đam mê là sự mục-nát cho bộ xương.
31 Người hà-hiếp kẻ nghèo làm nhục Đấng Tạo-hóa của mình,
Nhưng người khoan-dung với kẻ thiếu-thốn tôn-kính Ngài.
32 Kẻ độc-ác bị đánh ngã bởi việc làm sai của hấn,
Nhưng người công-chính có chỗ ẩn-trú khi người chết.
33 Sự khôn-ngoa nằm trong tâm người có sự hiểu-biết,
Nhưng ở trong đám người ngu-dại nó được làm lộ ra.
34 Sự công-chính nâng cao một đất nước,
Nhưng tội lỗi là sự nhục-nhã cho bất cứ một dân-tộc nào.
35 Ân-huệ của vua cho đứa hầu hành-động khôn-ngoa,
Nhưng cơn giận của vua cho kẻ hành-động xấu hổ.

Sự tương-phản giữa người ngay-thẳng và kẻ ác-độc (15.1-15.33)

- 15** 1 Lời đáp êm-dịu làm nguôi cơn thịnh-nộ,
Nhưng lời nhức-nhối khích-động cơn giận-dữ.
2 Lưỡi của người khôn khiến kiến-thức chấp-nhận được,
Nhưng miệng của những kẻ ngu-dại phun ra sự điên-rồ.
3 Những mắt của Đức GIA-VÊ ở trong mọi chỗ,
Xem-xét kẻ xấu-xa và người hiền-lành.
4 Lưỡi chữa lành là cây sự sống,
Nhưng lưỡi đòi bại nghiền-nát linh.
5 Kẻ ngu-dại bác-bỏ kỷ-luật của cha hấn,
Nhưng kẻ xem trọng sự quở-trách là khôn-ngoa.

- 6Nhiều của cái ở trong nhà của người công-chính,
Nhưng rắc-rối thì ở trong lợi tức của kẻ độc-ác.
- 7Đôi môi của người khôn-ngoa truyền ra kiến-thức,
Nhưng tâm của những kẻ ngu-dại thì không như thế.
- 8Hiển-tế của kẻ độc-ác là ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ,
Nhưng sự cầu-nguyện của người ngay là vui-thú của Ngài.
- 9Đường-lối kẻ độc-ác là ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ,
Nhưng Ngài yêu người theo đuổi sự công-chính.
- 10Kỷ-luật nghiêm-khắc là cho kẻ bỏ rơi đường-lối ấy;
Kẻ ghét lời quở-trách sẽ chết.
- 11Âm-phủ và Chôn Hủy-diệt phơi ra trước mặt Đức GIA-VÊ,
Tâm-lòng của các con trai của A-đam còn hơn bao nhiêu!
- 12Kẻ nhạo-báng không ưa người quở-trách mình;
Hắn sẽ không đi đến người khôn-ngoa.
- 13Một trái tim vui-mừng làm cho mặt mày hớn-hở,
Nhưng trong sự buồn-bã của tâm, linh bị vỡ.
- 14Trí của người thông-minh tìm kiến-thức,
Nhưng miệng của những kẻ ngu-dại cứ ăn sự điên-rồ.
- 15Mọi ngày của người đau-khổ đều xấu,
Nhưng trái tim hớn-hở có yến-tiệc liên-miên.
- 16Có một chút kinh-sợ Đức GIA-VÊ thì tốt hơn là,
Tài-sản đồ-sộ mà có rối loạn.
- 17Một đĩa rau mà có tình thương thì tốt hơn là,
Một con bò mập mà có cãm-hờn.
- 18Người nóng-nảy khích-động sự xung-đột,
Nhưng kẻ chậm giận làm người sự tranh cạnh.
- 19Đường của kẻ biếng-nhác như một hàng rào gai,
Nhưng nẻo của người ngay-thẳng là một con đường cái.
- 20Con trai khôn-ngoa làm cha vui-vẻ,
Nhưng người ngu-dại khinh-bi mẹ mình.
- 21Sự điên-rồ là thú vui cho kẻ thiếu lý lẽ,
Nhưng người hiểu-biết đi ngay-thẳng.
- 22Không được cố vắn, các kế-hoạch đều bị hỏng,
Nhưng với nhiều người khuyên-báo, chúng thành-công.
- 23Một người được vui trong câu trả lời của miệng mình,
Và một lời đúng lúc thì thích-thú biết bao!
- 24Nẻo sự sống dẫn kẻ khôn-ngoa đi lên,
Đề người có thể tránh xa Âm-phủ ở bên dưới.
- 25Đức GIA-VÊ sẽ giết sập nhà của kẻ kiêu-ngạo,
Nhưng Ngài sẽ vạch ranh-giới cho người góa-bụa.
- 26Các kế-hoạch xấu-xa là điều ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ,
Nhưng các lời dịu dàng là thuần-bạch.
- 27Kẻ làm lời trái phép làm rắc-rối chính nhà nó,
Nhưng người ghét của hối-lộ sẽ sống.
- 28Tâm của người công-chính suy-tư để trả lời như thể nào,
Nhưng cái miệng của kẻ độc-ác tuôn ra các điều xấu-xa.
- 29Đức GIA-VÊ ờ xa kẻ độc-ác,
Nhưng Ngài nghe lời cầu-nguyện của người công-chính.
- 30Đôi mắt sáng làm tâm-lòng sung-sướng;
Tin lành đắp mỡ vào bộ xương.
- 31Người có tai lắng nghe lời quở-trách ban sự sống
Sẽ ở giữa vòng các người khôn-ngoa.
- 32Người lãng-quên kỷ-luật khinh-bi chính hồn của mình,
Nhưng người lắng nghe lời quở-trách được sự hiểu-biết.
- 33Sự kinh-sợ Đức GIA-VÊ là chỉ dẫn cho khôn-ngoa,
Và sự khiêm-nhường đến trước sự kính-trọng.

Tương-phân giữa kẻ ngay-thẳng và kẻ xấu-xa (16.1-16.33)

- 16**¹Các kế-hoạch của tâm-lòng thuộc về loài người,
Nhưng sự trả lời của cái lưỡi là từ Đức GIA-VÊ.
- ²Tất cả đường-lối của một người đều trong sạch
theo con mắt của hắn,
Nhưng Đức GIA-VÊ cân đo các động-cơ.
- ³Hãy phó những việc làm của người cho Đức GIA-VÊ,
Và các kế-hoạch của người sẽ được thiết-lập.
- ⁴Đức GIA-VÊ đã làm mọi sự cho mục-đích riêng của nó,
Cả kẻ độc-ác cho ngày xấu-xa.
- ⁵Mọi kẻ kiêu-ngạo trong tâm là ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ;
Chắc-chắn nó sẽ chẳng được tha.
- ⁶Bởi sự yêu-thương ân cần và lẽ-thật, tội-lỗi được chuộc,
Và bởi kinh-sợ Đức GIA-VÊ người ta tránh khỏi điều xấu.
- ⁷Khi đường-lối của một người làm Đức GIA-VÊ vui lòng,
Ngài khiến cả kẻ thù của người cũng thuận-hòa với người.
- ⁸Một chút công-chính thì tốt hơn,
Là lợi tức nhiều mà bất công.
- ⁹Trí của con người trừ tính đường-lối của hắn,
Nhưng Đức GIA-VÊ chỉ-dẫn các bước đi của hắn.
- ¹⁰Một quyết-định thiêng-liêng ở trên môi của nhà vua;
Miệng của vua không được sai-lầm trong xét-xử.
- ¹¹Cân xách và cân bàn đúng thuộc về Đức GIA-VÊ;
Mọi trái cân trong bao là sự quan-tâm của Ngài.
- ¹²Phạm điều độc-ác là ghê-tởm cho các vua,
Vì ngôi vua được thiết-lập trên sự công-chính.
- ¹³Các môi công-chính là sự vui-thích của các vua,
Và kẻ nói đúng được yêu-thương.
- ¹⁴Con thanh-nộ của vua là các sử-giả của sự chết,
Nhưng một người khôn sẽ làm người nó đi.
- ¹⁵Trong ánh-sáng của mặt vua là sự sống,
Và ân-huệ của vua giống như một áng mây với mưa xuân.
- ¹⁶Được khôn-ngoa thì tốt hơn là vàng biết bao!
Và phải được sự hiểu-biết hơn là được bạc.
- ¹⁷Đường cái của kẻ ngay-thẳng là tránh khỏi điều xấu-xa;
Người canh-giữ đường-lối của mình bảo-tồn hồn của mình.
- ¹⁸Kiêu-ngạo đi trước sự hủy-diệt,
Và một linh ngạo-mạn đi trước sự vấp-ngã.
- ¹⁹Có một linh khiêm-nhường với kẻ thấp hèn thì tốt hơn,
Là chia chiến-lợi-phẩm với kẻ kiêu-ngạo.
- ²⁰Người chú-ý đến lời sẽ tìm được sự tốt-lành,
Và phước cho người tin ở Đức GIA-VÊ.
- ²¹Kẻ khôn trong tâm được gọi là *biết* nhận-thức rõ,
Và sự ngọt-ngào của lời nói tăng thêm sự thuyết-phục.
- ²²Sự hiểu-biết là nguồn sự sống cho người có nó,
Nhưng kỷ-luật của những kẻ ngu-dại là sự điên-rồ.
- ²³Tâm của người khôn-ngoa dạy-dỗ cái miệng của mình,
Và thêm sự thuyết-phục vào đôi môi của mình.
- ²⁴Các lời êm dịu là một ổ mật,
Ngọt cho hồn và chữa lành xương cốt.
- ²⁵Có một con đường *đường như* đúng cho một người,
Nhưng cuối đường là con đường của sự chết.
- ²⁶Con thèm ăn của người lao-công giúp hắn,
Vì con đói của hắn cứ thúc-gục hắn.
- ²⁷Một người vô dụng bởi điều xấu lên,

- Trong khi các lời của hắn như là ngọn lửa làm cháy sém.
 28Kẻ đòi bại gieo rắc xung-đốt,
 Và kẻ nói xấu phân-rẽ các bạn thân.
 29Một người bạo-lực dụ-dỗ người láng-giềng hắn,
 Rồi dẫn người ấy vào con đường không tốt.
 30Người nháy mắt làm thế để chế ra các điều đòi bại;
 Kẻ bậm môi mình khiến điều xấu xảy ra.
 31Đầu bạc là vương-miện cho vinh-quang;
 Nó được tìm thấy trong con đường công-chính.
 32Người chậm nóng-giận tốt hơn kẻ phi thường,
 Và người trị được linh của mình, hơn kẻ chiếm được
 một thành.
 33Thăm được ném vào trong vạt áo,
 Nhưng mọi quyết-định của nó là từ Đức GIA-VÊ.

Tương-phân giữa người ngay-thẳng và kẻ xấu-xa (17.1-17.28)

- 17**¹Có một miếng bánh khô mà yên-tĩnh với nó thì tốt
 Hơn cái nhà đầy yến-tiệc mà xung-đốt hoài.
²Một đứa hầu hành-động khôn-ngoaan sẽ cai-trị
 người con trai hành-động đầy xấu-hổ,
 Và sẽ chia của thừa-kế ở giữa các anh em.
 3Nồi luyện dành cho bạc và lò lửa dành cho vàng.
 Nhưng Đức GIA-VÊ thử lòng.
 4Một kẻ làm ác lắng nghe các lời độc-ác,
 Một kẻ nói dối chú ý đến cái lưỡi phá-hủy.
 5Kẻ nhạo-báng kẻ nghèo si-nhục Đấng Tạo-hóa của mình;
 Người thấy tai-họa mà mừng sẽ chẳng được tha.
 6Cháu nội-ngoại là vương-miện của những người già,
 Và vinh-quang của những con trai là tổ-phụ của chúng.
 7Lời nói xuất-sắc không hợp cho kẻ ngu-dại;
 Các môi nói dối lại càng ít hợp hơn cho một ông hoàng.
 8Của hồi-lộ là bùa mê trước mắt của chủ nó;
 Hễ hắn trở mình chỗ nào, hắn cũng thịnh-vượng.
 9Người che-chỡ sự vi phạm tìm-kiếm tình yêu,
 Nhưng kẻ nhắc lại một vấn-đề chia-rẽ các bạn thân.
 10Một lời quở-trách thấm sâu vào một người hiểu-biết
 Hơn một trăm cú đánh vào một kẻ ngu-dại.
 11Người phân-loạn chỉ tìm-kiếm điều xấu-xa,
 Vì vậy một sứ-giả tàn-bạo sẽ được sai đi chống hắn.
 12Thà một người gặp con gấu cái có các con bị cướp đi,
 Hơn là gặp một người ngu-dại trong sự điên-rồ của hắn.
 13Người lấy xấu trả tốt,
 Điều xấu sẽ không lìa khỏi nhà hắn.
 14Khởi đầu của cuộc xung-đốt như để nước tuôn ra,
 Vì vậy hãy từ bỏ sự cãi-lẫy trước khi nó nổi bùng ra.
 15Người biện minh cho kẻ độc-ác, và kẻ lên án người
 công-chính,
 Cả hai như nhau đều là điều ghê-tởm đối với Đức GIA-
 VÊ.
 16Tại sao kẻ ngu-dại có tiền trong tay để mua khôn-ngoaan,
 Khi hắn không có lý lẽ gì cả?
 17Một người bạn yêu thương mọi lúc,
 Và một người anh em được sinh ra cho nghịch cảnh.
 18Một người thiếu lý lẽ mà cam-kết,
 Thì trở thành vật thể chân trong sự hiện-diện của người
 láng-giềng mình.
 19Người ưa sự vi-phạm ưa sự xung-đốt;
 Kẻ nâng của mình lên tìm-kiếm sự phá-hủy.
 20Người có lòng cong queo không tìm được sự tốt-lành,
 Và kẻ ăn nói đòi-bại rơi vào điều xấu-xa.

- 21Kẻ sinh ra một đứa ngu-dại chịu buồn-rầu,
 Và cha của kẻ ngu-dại chẳng vui-vẻ gì.
 22Một tâm vui-vẻ sinh ra sự chữa lành tốt,
 Nhưng một linh tan nát làm xương xóc khô-héo.
 23Một người độc-ác nhận của hồi-lộ từ ngực
 Để làm đòi bại các đường-lối của công-ly.
 24Khôn-ngoaan ở trong sự hiện-diện của người hiểu-biết,
 Nhưng đôi mắt của kẻ ngu ở trên các chỗ cuối của trái
 đất.
 25Một đứa con trai ngu-dại là nỗi sầu-khổ cho cha nó,
 Và là sự đắng-cay cho người đã sinh ra nó.
 26Phạt vạ người công-chính cũng không tốt,
 Đánh kẻ quý-phái vì họ ngay-thẳng cũng vậy.
 27Người kiềm-chế được các lời của mình có kiến-thức,
 Và người có linh ôn-hòa là một người có sự hiểu-biết.
 28Ngay cả kẻ ngu, khi nó giữ im-lặng, được xem là khôn;
 Khi nó ngậm đôi môi của hắn lại, được kể là thận-trọng.

Tương-phân giữa kẻ ngay-thẳng và kẻ xấu-xa (18.1-18.24)

- 18**¹Người tự cô lập tìm kiếm sự ham-muốn của mình,
 Hắn cãi lại mọi khôn-ngoaan lành mạnh.
²Một kẻ ngu-ngốc không ưa-thích sự hiểu-biết,
 Nhưng chỉ thích bày ra cái trí của chính mình.
 3Khi một người độc-ác đến, sự khinh-rẻ cũng đến,
 Và sự si-nhục đến với sự mất danh-dự.
 4Các lời của miệng một người là các vực nước sâu;
 Nguồn sự khôn-ngoaan là khe nước sủi bọt.
 5Thiên-vị kẻ độc-ác là không tốt,
 Gạt người công-chính một bên khi xét-xử cũng không.
 6Đôi môi kẻ ngu-dại đem đến sự xung-đốt,
 Và miệng của hắn đòi những cú đánh.
 7Miệng của kẻ ngu-dại là sự đổ nát của hắn,
 Và đôi môi của nó là cái bẫy cho hồn của nó.
 8Các lời của một kẻ thì-thảm như các miếng ăn ngon;
 Và chúng đi vào gan ruột của cơ-thể.
 9Kẻ chênh-mãng trong công việc của mình
 Là anh em với kẻ phá-hủy.
 10Danh Đức GIA-VÊ là một ngọn tháp kiên-cố;
 Người công-chính chạy vào trong đó và được an-toàn.
 11Của cải của người giàu là thành kiên-cố của hắn,
 Và như vách cao trong sự tưởng-tượng của riêng hắn.
 12Trước sự hủy-diệt, tâm loài người vẫn ngạo-mạn,
 Nhưng sự khiêm-tốn đi trước kính-trọng.
 13Người cho câu trả lời trước khi nghe,
 Là sự điên-rồ và hổ-thẹn cho hắn.
 14Linh của một người có thể chịu-đựng cơn bệnh của hắn,
 Nhưng một linh bị vỡ ai có thể chịu được?
 15Tâm của người thận-trọng kiếm được kiến-thức,
 Và tai của người khôn tìm kiếm kiến-thức.
 16Quả của một người mở đường cho hắn,
 Và đem hắn đến trước mặt những vĩ-nhân.
 17Người đầu tiên biện-hộ trường-hợp mình có vẻ đúng,
 Cho đến khi người khác đến và tra-xét hắn.
 18Việc bắt thăm chấm dứt các cuộc tranh-chấp,
 Và phân-rẽ các kẻ phi thường.
 19Một người anh em bị méch lòng thì khó được hơn một
 thành kiên-cố,
 Và tranh-cãi thì như song sắt của một lâu đài.
 20Với bông trái của miệng một người, bao-từ hắn sẽ được
 no-nê;

- Hắn sẽ được thỏa-mãn với kết-quả của đôi môi mình.
 21Chết và sống ở trong quyền của cái lưỡi,
 Và những kẻ ái-mộ nó sẽ ăn trái của nó.
 22Người tìm được một người vợ tìm được một điều tốt,
 Và được ân-huệ từ Đức GIA-VÊ.
 23Người nghèo thốt ra các lời cầu-xin;
 Nhưng kẻ giàu trả lời cộc-cằn.
 24Một người có nhiều bạn, hẳn đến để làm đồ nát,
 Nhưng có một người bạn sống chết hơn anh em *ruột*.

Đời sống và đức-hạnh (19.1-19.29)

- 19**¹Một người nghèo bước đi trong sự thanh-liêm của mình thì tốt hơn,
 Kẻ đòi bại trong đôi môi và là một kẻ ngu-dại.
 2Cũng không tốt cho một người không có kiến-thức,
 Và kẻ vội bước đôi chân mình mà phạm tội.
 3Sự ngu-dại của loài người phá đường-lối của hắn,
 Và tâm của hắn giận Đức GIA-VÊ điên lên.
 4Sự giàu-có thêm nhiều bạn,
 Nhưng một người nghèo bị tách ra khỏi bạn của mình.
 5Một chứng-nhân gian sẽ chẳng khỏi bị phạt,
 Và kẻ thờ ra các lời nói dối sẽ không chạy *thoát* được.
 6Nhiều người sẽ nài-xin ân-huệ của người hào phóng,
 Và mọi người là bạn của kẻ cho quà.
 7Tất cả anh em *ruột* của một kẻ nghèo đều ghét hắn;
 Bạn bè của hắn còn đi xa khỏi hắn hơn nữa!
 Người đeo-đuôi *họ bắng* lời, *nhưng* họ đi mất.
 8Người được sự khôn-ngoaan yêu chính hồn của mình;
 Kẻ giữ lấy sự hiểu-biết sẽ tìm được điều tốt.
 9Chứng-nhân gian-dối sẽ chẳng khỏi bị phạt,
 Và kẻ thờ ra các lời nói dối sẽ diệt-vong.
 10Xa-hoa không hợp cho kẻ ngu-dại,
 Một kẻ nô-lệ lại càng *không hợp* để cai-trị các ông hoàng.
 11Sự chín-chắn của một người làm hắn chậm giận,
 Và bỏ qua một vi-phạm là vinh-quang của hắn.
 12Con thịnh-nộ của vua như việc rỗng lên của con sư tử,
 Nhưng ân-huệ của vua như sương trên cỏ.
 13Con trai ngu-dại là sự phá-hủy cho cha nó,
 Và sự nanh hẹ của người vợ là nước nhỏ giọt liên-tục.
 14Nhà cửa và của cải là của thừa-kế từ tổ-phụ,
 Nhưng một người vợ thận-trọng là từ Đức GIA-VÊ.
 15Sự biếng-nhác ném vào một giấc ngủ mê,
 Và một hôn ăn không ngồi rồi sẽ chịu đói.
 16Người giữ điều-răn giữ hồn mình,
Nhưng kẻ bắt cần về các lỗi mình sẽ chết.
 17Người khoan-dung với kẻ nghèo là cho Đức GIA-VÊ vay,
 Và Ngài sẽ trả lại cho người vì việc thiện của người.
 18Hãy kỷ-luật con trai người trong khi có hy-vọng;
 Và đừng ham gây cho nó chết.
 19**Một người có con giận lớn sẽ phải chịu hình-phạt,**
 Vì nếu con giải-cứ *hắn*, con sẽ phải giải-cứ *hắn nữa*.
 20Hãy nghe khuyên-cáo và hãy nhận kỷ-luật,
 Để con được khôn trong những ngày còn lại của con.
 21Có nhiều kế-hoạch trong tâm của một người,
 Nhưng sự chỉ-giáo của Đức GIA-VÊ sẽ giữ vững.
 22Cái gì là có thể mong-muốn được trong một người là sự trung-thành của hắn,
 Và *làm* một người nghèo thì tốt hơn là một kẻ nói dối.
 23Sự kính-sợ Đức GIA-VÊ *dẫn* đến sự sống,

- Để một người được ngu thỏa-mãn, mà không bị điều xấu viếng thăm.
 24Kẻ biếng-nhác vui bàn tay của hắn trong cái đĩa,
 Và thậm chí sẽ không rút nó lại tới miệng của mình.
 25Đánh kẻ nhạo-báng và kẻ giân dị được nên khôn-lanh,
 Nhưng khiển-trách kẻ hiểu-biết, và hắn sẽ được kiến-thức.
 26Kẻ tấn-công cha *của mình* và đuổi mẹ *của mình* đi
 Là một đứa con trai nhục-nhã và đáng xấu-hổ.
 27Hết lắng-nghe kỷ-luật, hỡi con trai ta,
 Thì con sẽ rời bỏ các lời kiến-thức.
 28Chứng-nhân bất-lương nhạo-báng công-ly,
 Và miệng của kẻ ác gieo rắc bất-công.
 29Phân xét *đã* được chuẩn-bị cho những kẻ nhạo-báng,
 Và những cú đánh cho lưng của những kẻ ngu-dại.

Đời sống và đức-hạnh (20.1-20.30)

- 20**¹Rượu nho là một kẻ nhạo-báng, rượu mạnh là một kẻ hay cãi nhau,
 Và hễ ai bị say bởi nó là chẳng khôn-ngoaan.
 2Sự kinh-khùng của một ông vua giống như sự gằm-hét của một con sư-tử;
 Kẻ chọc cho người giận phạm tội chống lại chính sinh-mạng của mình.
 3Tránh xung-đột là một danh-dự cho một người,
 Nhưng bất cứ một kẻ ngu-dại nào cũng sẽ cãi-lộn.
 4Kẻ biếng-nhác chẳng cày sau mùa thu,
 Vì vậy nó xin ăn trong mùa gặt và chẳng được gì hết.
 5Sự trù-tính trong tâm một người *giống như* nước sâu,
 Nhưng một người hiểu-biết mức *nước* ra.
 6Nhiều người tuyên-bổ sự trung-thành của mình,
 Nhưng ai có thể tìm thấy một người đàn-ông đáng tin-cậy?
 7Một người công-chính bước đi trong sự chính-trực của mình—
 Phước thay những con trai của người *đi* sau người.
 8Một vì vua ngồi trên ngai công-ly
 Làm tan-tác mọi điều xấu-xa bằng đôi mắt của mình.
 9Ai có thể nói: “Ta đã thanh-tây tâm của ta,
 Ta thì tinh khiết khỏi tội của ta?”
 10Các trái cân sai và các thước đo sai,
 Cả hai đều ghê-tởm đối với Đức GIA-VÊ.
 11Chính việc làm của nó mà một đứa nhỏ tự làm nổi bật,
 Nếu tư cách của nó là thuần-bạch và trung-trực.
 12Tai nghe và mắt thấy,
 Đức GIA-VÊ đã làm ra cả hai.
 13Chớ ưa ngủ, e người trở thành nghèo;
 Mở mắt người ra, người sẽ được thỏa-mãn với thức-ăn.
 14“Xấu, xấu,” người mua nói;
 Nhưng khi hắn đi trên đường mình, hắn lại khoe-khoang.
 15Cổ vàng và nhiều châu-ngọc;
 Nhưng đôi môi hiểu-biết là một điều quý-báu hơn.
 16Lấy áo của nó khi nó thành vật thế chân cho người lạ;
 Và cho các người ngoại-quốc, hãy cầm nó làm thế chân.
 17Bánh kiếm được do giả-dối là ngọt-ngào cho một người,
 Nhưng sau đó miệng hắn sẽ đầy sạn.
 18Hãy chuẩn-bị các kế-hoạch bằng sự hỏi ý-kiến,
 Và hãy gây chiến bởi sự hướng-dẫn khôn-ngoaan.
 19Kẻ đi đó đây làm một kẻ nói xấu tiết-lộ các bí-mật,
 Bởi vậy, chớ liên-kết với một đứa nhỏ lê đôi mách.

- 20 Kê rủa-sả cha của mình hay mẹ của mình,
Thì đèn của hắn sẽ tắt vào lúc tối-tăm.
- 21 Một cửa thừa-kế kiếm được vợ-vã lúc ban-đầu,
Sẽ chẳng được phước lúc cuối-cùng.
- 22 Đừng nói: “Tôi sẽ báo trả điều xấu”;
Hãy đợi Đức GIA-VÊ, và Ngài sẽ cứu con.
- 23 Các cái cân sai là ghê-tôm cho Đức GIA-VÊ;
Và một cái cân gian là không tốt.
- 24 Các bước đi của người ta được định bởi Đức GIA-VÊ,
Thì làm sao người ta có thể hiểu được đường-lối của mình?
- 25 Ấy là cái bẫy cho một người hấp-tấp nói: “Đó là thánh!”
Và sau khi thệ-nguyện xong lại thối-mác.
- 26 Vua khôn-ngoaan sàng-sảy những kẻ độc-ác,
Và lăn bánh xe cán chúng nó.
- 27 Linh của người là đèn của Đức GIA-VÊ,
Dò xét mọi phần trong của con người hắn.
- 28 Sự trung-thành và lễ thật bảo-tồn nhà vua,
Và vua duy-trì ngôi mình bởi sự công-chính.
- 29 Vinh-quang của các người trai trẻ là sức-mạnh của chúng,
Và sự kính-trọng của những ông già là tóc bạc của họ.
- 30 Các lần roi gây thương-tích làm sạch điều xấu-xa,
Và những trận đòn đến tận trong gan ruột.

Đời sống và đức-hạnh (21.1-21.31)

- 21** ¹Tâm của vua giống như các kênh nước trong tay của Đức GIA-VÊ;
Ngài bắt nó rẽ bất cứ chỗ nào Ngài muốn.
- ²Đường-lối của mỗi người là đúng trong mắt của hắn,
Nhưng Đức GIA-VÊ đo lường các tâm-lòng.
- ³Thực-thi công-chính và công-lý
Được Đức GIA-VÊ muốn hơn là tế-vật.
- ⁴Đôi mắt ngao-mạn và tâm lòng kiêu-căng,
Ngọn đèn của kẻ độc-ác, là tội-lỗi.
- ⁵Kế-hoạch của người cần-mẫn hẳn dẫn đến lợi-thế,
Nhưng mọi người hấp-tấp chắc-chắn đến cảnh nghèo-nàn.
- ⁶Kiểm được của-cái bằng cái lưỡi nói dối
Là hơi nước thoảng qua, những kẻ tìm sự chết.
- ⁷Bạo hành của những kẻ độc-ác sẽ kéo chúng đi mất,
Vì chúng không chịu hành động bằng công-lý.
- ⁸Đường-lối của một kẻ lầm-lỗi là cong-quẹo,
Nhưng còn kẻ trong sạch, tư cách của hắn là ngay thẳng.
- ⁹Thà sống trong một góc của mái nhà,
Còn hơn là trong nhà với người đàn-bà gây-gỗ.
- ¹⁰Hồn của kẻ độc-ác ham muốn điều xấu-xa;
Kẻ lảng-giêng của hắn không tìm được một ân-huệ gì trong mắt của hắn.
- ¹¹Khi kẻ nhạo-báng bị phạt, thì kẻ khờ khờ trở nên khôn;
Nhưng khi người khôn-ngoaan được chỉ dạy, hẳn nhận sự hiểu-biết.
- ¹²Đấng Công-chính xem-xét nhà những kẻ độc-ác
Biến các kẻ độc-ác thành sự tiêu-tan.
- ¹³Kẻ bịt tai của mình trước tiếng khóc của kẻ nghèo
Chính mình cũng sẽ khóc và không được đáp-ứng.
- ¹⁴Quả kín-nhiệm làm nguôi cơn giận,
Và của hối-lộ dứt trong ngực, làm nguôi cơn thịnh-nộ.
- ¹⁵Sự thi-hành công-lý là niềm vui cho người công-chính,
Nhưng là nỗi kinh-hãi cho những kẻ làm điều tội-lỗi.

- ¹⁶Một người đi lạc khỏi đường-lối hiểu-biết
Sẽ an nghỉ trong đám người chết.
- ¹⁷Kẻ ưa khoái lạc sẽ trở thành một người nghèo;
Kẻ ham rượu và dầu sẽ chẳng trở nên giàu-có.
- ¹⁸Kẻ độc-ác là giá chuộc cho người công-chính,
Và kẻ xảo-trá ở trong chỗ của người ngay-thẳng.
- ¹⁹Thà sống trong một hoang-mạc,
Hơn sống với một người đàn-bà làm bực mình và hay gây-gỗ.
- ²⁰Có kho tàng quý giá và dầu nơi người khôn-ngoaan ở,
Nhưng một người ngu-dại nuốt nó đi.
- ²¹Người đeo-đuôi sự công-chính và sự trung-thành
Tim được sự sống, sự công-chính và danh-dự.
- ²²Người khôn-ngoaan leo lên thành của kẻ phi thường,
Và đánh sụp thành-trị mà chúng trông cậy.
- ²³Người giữ-gìn miệng của mình và lưỡi của mình,
Giữ-gìn hồn mình khỏi các điều rắc-rối.
- ²⁴“Kiêu-ngao,” “Ngạo-mạn,” “Nhạo-báng” là tên của nó,
Là kẻ hành-động với sự kiêu-căng hỗn-láo
- ²⁵Sự ham-muốn của kẻ biếng-nhác giết nó,
Vì hai bàn tay của nó không chịu làm việc;
- ²⁶Trợn ngày dài nó khao-khát,
Trong khi người công-chính cho và không cảm lại.
- ²⁷Tế-vật của kẻ độc-ác là một vật ghê-tôm,
Khi hắn đem nó đến với ý-định xấu-xa lại càng tởm hơn!
- ²⁸Một kẻ chứng dối sẽ diệt-vong,
Nhưng người lắng nghe lễ thật sẽ nói mãi mãi.
- ²⁹Kẻ độc-ác trung-bày mặt táo-bạo,
Nhưng về phần người ngay thẳng, hẳn làm đường-lối của mình vững-chắc.
- ³⁰Chẳng có sự khôn-ngoaan nào và sự hiểu-biết nào,
Và mưu-kế nào chống lại Đức GIA-VÊ.
- ³¹Ngựa được chuẩn-bị cho ngày chiến-trận,
Nhưng chiến-thắng thuộc về Đức GIA-VÊ.

Đời sống và đức-hạnh (22.1-22.16)

- 22** ¹Phải ham một danh tốt hơn của cái kết sù,
Ân-huệ thì tốt hơn bạc và vàng.
- ²Người giàu và kẻ nghèo có một ràng-buộc chung,
Đức GIA-VÊ là Đấng làm ra chúng hết thấy.
- ³Kẻ thận-trọng thấy điều xấu và ẩn mình,
Nhưng kẻ khờ khờ cứ đi tới, và bị phạt vì nó.
- ⁴Phân-thường của sự khiêm-nhường và sự kính-sợ Đức GIA-VÊ
Là sự giàu-có, danh-dự, và sự sống,
- ⁵Gai góc và bẫy sập nằm trong đường-lối của kẻ đòi bại;
Người tự giữ mình sẽ ở xa khỏi chúng.
- ⁶Dạy-dỗ đứa nhỏ theo đường-lối nó phải đi,
Ngay cả khi nó già, nó cũng sẽ không lìa khỏi đó.
- ⁷Người giàu cai-trị kẻ nghèo,
Và con nợ trở thành nô-lệ cho chủ nợ.
- ⁸Kẻ gieo tội lỗi sẽ gặt hư không,
Và cây roi của cơn thịnh-nộ của hắn sẽ diệt-vong.
- ⁹Người rộng lượng sẽ được phước,
Vì người ban chút lương-thực của mình cho kẻ nghèo.
- ¹⁰Hãy đuổi kẻ nhạo-báng đi, thì sự tranh cạnh sẽ đi ra,
Ngay cả sự xung-đột và sự si-nhục cũng sẽ ngưng.
- ¹¹Kẻ yêu sự tinh khiết trong tâm
Và có lời nói khoan-dung, có vua là bạn của mình.
- ¹²Mắt Đức GIA-VÊ bảo-tồn kiến-thức,

Nhưng Ngài đánh đổ lời của người xảo-trá.
 13Kẻ biếng-nhác nói: “Có con sư-tử ở bên ngoài;
 Tôi sẽ bị giết trong các đường phố!”
 14Miệng của ả ngoại-tình là cái hố sâu;
 Kẻ bị Đức GIA-VÊ nguyên-rũa sẽ rơi vào trong đó.
 15Sự ngu-dại buộc chặt trong tâm một đứa nhỏ;
 Cây roi kỷ-luật sẽ cắt nó đi xa khỏi đứa nhỏ ấy.
 16Kẻ áp-bức người nghèo để làm giàu cho mình
 Hay kẻ ban cho người giàu, sẽ chỉ trở thành nghèo.

Các câu châm-ngôn của kẻ khôn-ngoan (22.17-22.29)

17Nghiêng tai con và nghe lời của người khôn-ngoan,
 Và đặt tâm con vào kiến-thức của ta;
 18Vì sẽ vui-thú nếu con giữ chúng trong con,
 Để chúng được sẵn-sàng trên đôi môi của con.
 19Để lòng trông-cây của con được đặt nơi Đức GIA-VÊ,
 Ta đã dạy-dỗ con hôm nay, chính con đó.
 20Có phải ta đã chẳng viết cho con
 Các lời cổ-vấn và sự hiểu-biết tuyệt-vời,
 21Để cho con biết sự chắc-chắn của những lời lẽ thật
 Để con có thể trả lời đúng cho người đã sai con?
 22Chớ cướp-đoạt kẻ nghèo bởi vì nó nghèo,
 Cũng đừng đè-bẹp người đau khổ nơi công;
 23Vì Đức GIA-VÊ sẽ biện-hộ cho duyên cớ của họ,
 Và cất đi hồn của những kẻ cướp-bóc họ.
 24Chớ liên-kết với người giận dữ;
 Cũng đừng đi với người nóng nảy,
 25E con học các đường-lối của hắn,
 Và tìm gặp cái bẫy cho hồn con.
 26Chớ ở giữa vòng những kẻ cam-kết,
 Ở giữa vòng những kẻ trở thành vật thể nọ.
 27Nếu con không có cái gì để trả,
 Tại sao nó phải rút cái giường của con khỏi bên dưới
 con?
 28Chớ đòi ranh-giới cổ-xưa
 Mà tô-phụ con đã vạch.
 29Con có thấy một kẻ khéo-léo trong công-việc hắn
 chẳng?
 Hắn sẽ đứng trước mặt các vua;
 Hắn sẽ không đứng trước mặt các người ít ai biết đến.

Đời sống và đức-hạnh (23.1-23.35)

23¹Khi con ngồi xuống để ăn với một người cai-trị,
 Hãy xem-xét kỹ-lưỡng cái gì⁽¹⁾ ở trước mặt con;
²Và đặt một con dao vào họng con,
 Nếu con là một người có sức ăn.
³Chớ thêm các món ngon của người,
 Vì đó là thức ăn lừa-bịp.
⁴Đừng làm mình rã-rời để được của-cải,
 Hãy ngưng suy nghĩ về nó.
⁵Khi con đặt đôi mắt mình vào nó, thì nó mất rồi.
 Vì chắc-chắn của-cải tự mọc cánh,
 Như con chim ưng bay về các tầng trời.
⁶Chớ ăn bánh của người ích-kỹ,
 Hay thêm thưởng các món ngon của hắn;

¹Hay: người nào

⁷Vì như hần tính trong hồn hần thể nào, thì hần là thể ấy.
 Hần nói với con: “Ăn và uống đi!”
 Nhưng tâm hần không ở với con.
⁸Con sẽ mưa ra miếng con vừa ăn,
 Và phí đi các lời khen-ngợi của con.
⁹Chớ nói trong lỗ tai của kẻ ngu-dại,
 Vì nó sẽ khinh-dể sự khôn-ngoan của lời nói của con.
¹⁰Chớ đòi ranh-giới cổ-xưa,
 Cũng đừng vào trong cánh đồng của những kẻ không
 cha;
¹¹Vì Đấng Cứu-chuộc của chúng mạnh-mẽ;
 Ngài sẽ biện-hộ duyên cớ của chúng chống lại con.
¹²Hãy đặt tâm con vào kỷ-luật,
 Và các lỗ tai con vào các lời kiến-thức.
¹³Chớ rút kỷ-luật lại cho con trẻ,
 Dầu con đánh nó bằng roi, nó sẽ không chết đâu.
¹⁴Con sẽ đánh nó bằng roi,
 Và giải-phóng hồn nó khỏi Âm-phủ.
¹⁵Hỡi con trai ta, nếu tâm con khôn-ngoan,
 Chính tâm ta cũng sẽ vui-vẻ;
¹⁶Và bản thể ở tận cùng lòng ta sẽ vui-mừng,
 Khi đôi môi con nói điều đúng.
¹⁷Chớ để tâm con ghen-tị những kẻ phạm-tội,
 Nhưng luôn luôn sống trong sự kính-sợ Đức GIA-VÊ.
¹⁸Chắc-chắn có tương-lai,
 Và hy-vọng của con sẽ không bị cắt-đứt.
¹⁹Hãy lắng nghe, hỡi con trai ta, và hãy khôn-ngoan,
 Và hãy leo lái tâm con trong đường-lối ấy.
²⁰Chớ ở với những bọm rượu,
 Hay với những kẻ háu ăn thịt;
²¹Vì bọm rượu và kẻ háu ăn sẽ tới cảnh nghèo-khổ,
 Và một người ham ngủ sẽ mặc giẻ rách.
²²Lắng nghe cha của con, người đã sinh ra con,
 Và chớ khinh-dể mẹ con khi bà đã già.
²³Hãy mua lẽ-thật, và đừng bán nó,
 Hãy có được sự khôn-ngoan, sự dạy-dỗ, và sự hiểu-biết.
²⁴Cha người công-chính sẽ rất vui-mừng,
 Và người sinh ra con trai khôn-ngoan sẽ vui-vẻ nơi nó.
²⁵Để cha con và mẹ con vui-vẻ,
 Và để người, là kẻ đã sinh ra con vui-mừng.
²⁶Hãy giao chợ ta tâm của con, hỡi con trai ta,
 Và để đôi mắt con thích-thú trong các đường-lối của ta.
²⁷Vì một gái điếm là một cái hố sâu,
 Và một ả ngoại-tình là cái giếng hẹp.
²⁸Chắc-chắn ả ta rình mò như một kẻ trộm,
 Và tăng thêm những kẻ xảo-trá trong bọn đàn-ông.
²⁹Ai có sự thống-khổ? Ai có nỗi đau-buồn?
 Ai có các sự gây-gỗ? Ai có việc than-phiền?
 Ai có thương tích vô cớ? Ai có mất đồ?
³⁰Những kẻ la-cà với rượu nho lâu,
 Những kẻ đi nếm rượu pha trộn.
³¹Chớ nhìn vào rượu nho khi nó đỏ,
 Khi nó sủi bọt trong ly,
 Khi nó đi xuống êm-ả;
³²Rốt lại, nó cắn như con rắn,
 Và mổ như con rắn lục.

- 33 Các mắt con sẽ thấy những điều lạ,
Và tâm con sẽ thốt ra lời đòi bại.
- 34 Và con sẽ như người nằm xuống trong lòng biển,
Hay như người nằm xuống trên đỉnh cột buồm.
- 35 “Chúng đập ta, *nhưng* ta không đau;
Chúng đánh ta, *nhưng* ta đã chẳng biết.
Khi nào ta sẽ tỉnh dậy?
Ta sẽ lại tìm nó nữa.”
- Các lời giáo-huấn và cảnh-cáo (24.1-24.22)*
- 24**¹Chớ ganh-tị những người xấu-xa,
Cũng đừng ham muốn ở với chúng;
²Vì tâm chúng chế ra sự hung-dữ,
Và các môi chúng nói về điều rắc rối.
- ³Bởi sự khôn-ngoa, một căn nhà được xây,
Và bởi sự hiểu-biết, nó được vững-lập;
- ⁴Và bởi kiến-thức, các phòng được đầy
Bằng mọi của-cải quí-báu và vui mắt.
- ⁵Một người khôn-ngoa thì kiên-quyết,
Và một người có kiến-thức thêm quyền-năng.
- ⁶Bởi sự chỉ-đạo khôn-ngoa, con sẽ gây chiến cho mình,
Và có nhiều cố-vấn, thì có chiến-thắng.
- ⁷Sự khôn-ngoa là quá cao cho người ngu-dại,
Hắn không mở miệng mình nơi công.
- ⁸Kẻ mưu toan làm điều xấu-xa,
Người ta sẽ gọi hắn là kẻ chế ra sự ác.
- ⁹Chế ra sự điên-rồ là tội-lỗi,
Và kẻ nhạo-báng là sự ghê-tởm cho loài người.
- ¹⁰Nếu con chậm chạp trong nghịch cảnh,
Thì sức mạnh con bị giới-hạn.
- ¹¹Hãy giải-cứ những kẻ đang bị dẫn đến sự chết,
Và những kẻ đang lao-đao đến chỗ bị làm thịt,
Ôi, hãy giữ họ lại.
- ¹²Nếu con nói: “Này, chúng tôi đã không biết điều này,”
Thì Ngài là Đấng đo lường các tâm-lòng không xem-xét
điều ấy ư?
Và Ngài là Đấng gìn-giữ hồn con không biết *điều ấy*
sao?
Và Ngài sẽ chẳng trả lại người ta theo việc làm của hắn
ư?
- ¹³Hỡi con trai của ta, hãy ăn mật ong, vì nó tốt,
Phải, mật từ tàng ong thì ngọt cho vị-giác của con;
- ¹⁴Hãy biết *rằng* sự khôn-ngoa là như vậy cho hồn con;
Nếu con tìm được nó, thì sẽ có một tương-lai,
Và hy-vọng của con sẽ không bị cắt-đứt.
- ¹⁵Chớ mai-phục, hỡi kẻ độc-ác, chống lại chỗ ở người
công-chính;
Chớ hủy-diệt chỗ nghỉ của người ấy;
- ¹⁶Vì một người công-chính ngã bảy lần, rồi lại chỗi dậy,
Nhưng kẻ độc-ác vấp-ngã trong lúc có tai-họa.
- ¹⁷Chớ vui-mừng khi kẻ thù con ngã,
Và chớ để tâm con vui khi nó vấp;
- ¹⁸E rằng Đức GIA-VÊ thấy và đó là điều xấu-xa trong
mắt Ngài,
Và Ngài sẽ cất cơn giận của Ngài khỏi nó.
- ¹⁹Chớ lấy làm bực-dọc bởi có những kẻ làm điều xấu-xa,

- Hay ghen-tị kẻ độc-ác;
- ²⁰Vì sẽ không có tương-lai gì cho người xấu-xa;
Ngọn đèn của kẻ độc-ác sẽ bị dập tắt.
- ²¹Hỡi con trai ta, hãy kính-sợ Đức GIA-VÊ và nhà vua;
Chớ liên-kết với những kẻ hay thay đổi;
- ²²Vì tai-họa của chúng sẽ nổi lên thành-linh,
Và ai biết sự đổ nát *đến* từ cả hai?
- Có thêm nhiều câu châm-ngôn của người khôn-ngoa
(24.23-24.34)*
- ²³Đây cũng là những câu nói của người khôn-ngoa:
Tư-vị trong việc phán-xét là không tốt.
- ²⁴Người nói với kẻ độc-ác: “Ông là công-chính,”
Các dân-tộc sẽ rủa-sả hắn, các quốc-gia sẽ căm-ghét
hắn;
- ²⁵Nhưng vui-thú sẽ cho những người quở-trách kẻ độc-ác,
Và phước lành sẽ đến trên họ.
- ²⁶Mọi người sẽ hôn đôi môi thốt ra câu trả lời thành-thật.
- ²⁷Hãy chuẩn-bị việc làm của con ở bên ngoài,
Và hãy chuẩn bị nó sẵn-sàng cho chính con ngoài đồng;
Sau này, rồi hãy cất nhà của con.
- ²⁸Chớ làm chứng chống lại người láng-giềng con vô cố,
Và đừng dùng đôi môi con mà lừa-dối.
- ²⁹Đừng nói: “Tôi sẽ gây cho hắn như vậy y như hắn đã
gây cho tôi;
Tôi sẽ báo trả người ấy tùy theo việc làm của hắn.”
- ³⁰Ta đã đi ngang qua cánh đồng của kẻ biếng-nhác,
Và ngang qua vườn nho của kẻ thiếu lý lẽ;
- ³¹Và kia, nó bị các cây gai che kín hoàn-toàn,
Mặt nó bị những cây tầm-ma bao-phủ,
Và tường đá của nó đã bị đổ xuống.
- ³²Khi ta thấy, ta đặt tâm ta trên nó;
Ta nhìn, và nhận được sự chỉ-dạy:
- ³³“Ngủ chút xíu, thiu thiu ngủ chút xíu,
Xếp hai bàn tay chút xíu để nghỉ-ngơi,”
- ³⁴Thì sự nghèo-nàn của con sẽ đến *như* người ta bước đi,
Và sự thiếu-thốn của con sẽ *đến* như một kẻ với cái
khiên.
- Thêm các câu châm-ngôn của Sa-lô-môn (25.1-25.28)*
- 25**¹Đây cũng là những câu châm ngôn của Sa-lô-môn,
vua Giu-đa mà người nhà của Ê-xê-chia đã chép
lại.
- ²Vinh-quang của Đức Chúa TRỜI là giấu-kín một vấn-đề,
Nhưng vinh-quang của các vua là tìm ra một vấn-đề.
- ³Như các tầng trời cho chiều cao và trái đất cho chiều sâu,
Tâm các vua cũng không thể dò biết được.
- ⁴Lấy đi lớp ri khỏi bạc,
Và từ đó có một khí-cụ cho thợ bạc;
- ⁵Đẹp đi kẻ độc-ác khỏi mặt nhà vua,
Và Ngôi vua sẽ được vững lập trong sự công-chính.
- ⁶Chớ đòi vinh-dự trong sự hiện-diện của nhà vua,
Và đừng đứng trong chỗ của những người cao-trọng;
- ⁷Vì thù người ta bảo con: “Hãy lên đây,”
Hơn là con bị đem xuống thấp hơn trong sự hiện-diện
của ông hoàng,
Là người mà đôi mắt con đã thấy.
- ⁸Chớ vội-vả đi kiện-tụng cho mình;

- E rằng cuối cùng con sẽ làm gì,
 Khi người láng-giềng của con làm nhục con?
 9Hãy biện-luận trường-hợp con với người láng-giềng con,
 Và đừng lộ bí-mật của kẻ khác,
 10E hấn nghe được rồi trách-mắng con,
 Và tiếng xấu về con không hề bay mất.
 11Như các quả táo bằng vàng có cần bạc
 Là một lời được nói đúng hoàn cảnh.
 12Như bông vai bằng vàng và trang-sức bằng vàng ròng
 Là người quở-trách khôn-ngoa cho một lỗ tai lắng
 nghe.
 13Như cái lạnh của tuyết trong mùa gặt
 Là một người đưa tin trung-tín cho những kẻ sai mình
 đi.
 Vì hấn làm cho hồn các chủ mình khoẻ-khoản.
 14Như các đám mây và gió mà không mưa
 Là một kẻ khoe-khoang mà có tài trong sự giả-dối.
 15Bởi sự chịu đựng *một người* có thể thuyết-phục một kẻ
 cảm-quyền,
 Và lưỡi mềm-dịu làm gãy xương.
 16Con đã tìm được mật ong ư?
 Chỉ ăn phần con cần,
 E con ăn quá độ rồi mửa nó ra.
 17Ít khi đặt chân trong nhà người láng-giềng của con,
 E hấn trở nên mệt-mỏi vì con và ghét con.
 18Như một cây dùi cui, một thanh gươm, và một mũi tên
 nhọn
 Là người mang chứng dối chống lại kẻ láng-giềng mình.
 19Như một cái răng xấu và một bàn chân loạn-choạng
 Là sự tin-cậy vào một kẻ bất tín trong thời biến-loạn.
 20Như người lột áo vào ngày lạnh, *hoặc như giám đố* trên
 nước ngọt,
 Là người hát các bài ca cho một tâm xấu-xa nghe.
 21Nếu kẻ thù con đối, hãy cho nó đồ để ăn;
 Nếu nó khát, hãy cho nó nước để uống;
 22Vì con sẽ chất than cháy trên đầu nó,
 Và Đức GIA-VÊ sẽ thưởng con.
 23Gió bắc đem lại mưa,
 Và cái lưỡi cắn sau lưng *gây cho* mặt mày giận-dữ.
 24Thà sống trong một góc mái nhà
 Hơn là ở trong một căn nhà với một người đàn-bà hay
 cãi.
 25Như nước lạnh cho một hồn mệt-mỏi,
 Tin mừng từ xứ xa cũng thế.
 26Như một con suối bị đơ và một cái giếng hồng,
 Là một người công-chính nhường lối trước mặt kẻ độc-
 ác.
 27Ăn nhiều mật ong thì không tốt,
 Cũng không vinh-dự để tìm vinh-quang cho riêng mình.
 28Như một thành bị đột nhập và không có các vách tường
 Là một người không kiểm-chế được linh mình.

Các lời chỉ-dạy tương-tự (26.1-26.28)

- 26**¹Như tuyết trong mùa hạ và như mưa trong mùa
 gặt,
 Danh-dự cũng không xứng cho một kẻ ngu-dại.
 2Như một con chim sẽ lướt nhanh, như một con én bay,
 Lời rủa-sả vô cơ cũng không chịu đáp xuống.
 3Roi net cho ngựa, hàm-thiết cho lừa,
 Và cây roi cho lưng của những kẻ ngu-dại.
 4Chớ trả lời kẻ ngu-dại theo sự điên-rồ của hấn,

- E con cũng giống như hấn.
 5Trả lời kẻ ngu-dại vừa mức điên-rồ của hấn,
 E hấn khôn-ngoa theo mắt của hấn.
 6Người chặt hai bàn chân mình, và uống bạo-động
 Là người nhấn tin bằng bàn tay của kẻ ngu-dại.
 7Như các cẳng chân thòng xuống từ kẻ què,
 Một câu châm-ngôn trong miệng các kẻ ngu-dại cũng
 thế.
 8Như một người cột một cục đá trong một cái ná,
 Người ban danh-dự cho một kẻ ngu-dại cũng thế.
 9Như một cọng gai rơi trong bàn tay của kẻ say rượu,
 Một câu châm-ngôn trong miệng các kẻ ngu-dại cũng
 thế.
 10Như một cung thủ làm mọi người bị thương,
 Người mướn kẻ ngu-dại hay người mướn những kẻ đi
 qua đường cũng thế.
 11Như con chó trở lại chất nôn mửa ra của nó
 Là kẻ ngu-dại lặp lại sự điên-rồ của mình.
 12Con có thấy một người khôn-ngoa theo mắt của hấn?
 Một kẻ ngu-dại có nhiều hy-vọng hơn là hấn.
 13Kẻ biếng-nhác nói: “Có một con sư-tử ở ngoài đường!
 Một con sư-tử ở trong quang-trường lộ thiên!”
 14Như một cái cửa quay trên các bản-lễ của nó,
 Kẻ biếng-nhác *lăn-trở* trên giường hấn cũng vậy.
 15Kẻ biếng-nhác vùi bàn tay hấn trong cái đĩa;
 Hấn mệt-mỏi không đem nó lên miệng mình một lần
 nữa.
 16Kẻ biếng-nhác thì khôn theo mắt của nó
 Hơn bảy người có thể cho một câu trả lời chín-chắn.
 17Như một kẻ nắm con chó nơi vành tai
 Là người đi ngang qua và xen vào cuộc xung-đột không
 liên hệ mình.
 18Như một người diên ném than lửa, các mũi tên, và sự
 chết,
 19Kẻ lừa-gạt người láng-giềng mình cũng thế,
 Và nói: “Tôi đã chẳng đùa bỡn sao!”
 20Vì thiếu cui, lửa tắt đi,
 Và nơi không có kẻ thì thâm, thì sự bất-hòa lắng xuống.
 21Như than nguyên đối với than hồng và cui đối với lửa;
 Một người hay sinh sự gây ra xung-đột cũng thế.
 22Những lời của kẻ thì thâm như các miếng ăn ngon,
 Và chúng đi xuống vào trong gan ruột của cơ-thể.
 23Như cái bình đất được bọc bằng ri bạc
 Là các môi đốt cháy và một cái tâm độc-ác.
 24Kẻ ghen-ghét, che-giấu nó bằng đôi môi của mình,
 Nhưng hấn chất chứa lửa lọc trong gan ruột của hấn.
 25Khi hấn nói một cách khoan-dung, đừng tin hấn,
 Vì có bảy điều gớm-ghiếc trong tâm hấn.
 26Đầu sự ghen-ghét của hấn tự che lấp bằng lừa-đào,
 Sự độc-ác của hấn sẽ bị phơi bày trước mặt hội-chúng.
 27Người đào hố sẽ té trong đó.
 Và người lăn đá, đá sẽ trở lại đè hấn.
 28Cái lưỡi nói dối ghét những người nó chà nát,
 Và cái miệng dua-nịnh gây ra đồ vớ.

Các lời cảnh-cáo và chỉ-bảo (27.1-27.27)

- 27**¹Chớ khoe-khoang về ngày mai,
 Vì con chẳng biết một ngày có thể đem tới điều gì,
 2Để kẻ khác khen con, mà không phải chính miệng
 con;
 Một người xa-lạ, chớ không phải chính đôi môi con.

- ³Đá thì nặng, cát cũng nặng,
Nhưng sự chọc tức của kẻ ngu-dại còn nặng hơn cả hai.
- ⁴Sự thanh-nộ thì dữ-tợn và con giận là con lũ,
Nhưng ai có thể đứng trước con ghen?
- ⁵Sự quờ-trách công-khai là
Tốt hơn tình yêu bị che giấu.
- ⁶Trung-tín là các vết-thương do một người bạn,
Nhưng lừa-dối là những cái hôn của một kẻ thù.
- ⁷Một hôn chán ngán vì thừa mứa rất ghét mật ong,
Nhưng đối với một hôn đói-khát thì bất cứ cái gì đáng
cũng ngọt.
- ⁸Như con chim bay lạc khỏi tổ của nó,
Một người đi lạc khỏi chỗ của mình cũng thế.
- ⁹Dầu và nước hoa làm lòng vui-vẻ,
Cũng thế lời khuyên của một hôn cũng ngọt đối với bạn
nó.
- ¹⁰Chớ từ-bỏ bạn của chính con hay bạn của thân-phụ con,
Và đừng đến nhà anh em con trong ngày tai-họa của
con;
Một người láng-giềng gần tốt hơn một anh em xa.
- ¹¹Hãy khôn-ngoaan, hỡi con trai ta, và làm cho tâm ta vui,
Đề ta có thể đáp lại kẻ trách-mắng ta.
- ¹²Một người thận-trọng thấy điều xấu *bèn* ân mình,
Còn kẻ giản dị cứ đi tới và chịu phạt.
- ¹³Lấy áo hần khi hần trở thành vật thế chân cho một kẻ lạ;
Và cho một ả ngoại-tình, hãy giữ hần làm vật thế chân.
- ¹⁴Kẻ lớn tiếng chúc phước bạn của mình vào sáng sớm,
Sẽ được kẻ là một lời rửa-sả cho hần.
- ¹⁵Mưa rơi liên-tục trong một ngày mưa đều
Và một người đàn-bà hay cãi là như nhau;
- ¹⁶Ông nào muốn kèm-chế bà *đó* kèm-chế gió,
Và nắm lấy đầu bằng bàn tay hữu của mình.
- ¹⁷Sắt mài nhọn sắt,
Người này trau-chuốt người kia cũng thế.
- ¹⁸Người săn-sóc cây và sẽ ăn trái của nó;
Và người chăm-sóc chủ của hần sẽ được kính trọng.
- ¹⁹Như trong nước mặt *phân-chiếu* mặt,
Tâm loài người *phân-chiếu* người cũng thế.
- ²⁰Âm-phụ và Chôn Hủy-diệt chẳng bao giờ thoả mãn,
Đôi mắt loài người cũng chẳng bao giờ thỏa-mãn.
- ²¹Lò luyện kim dành cho bạc, còn lò lửa là cho vàng,
Và một người *được thù* bằng lời khen-ngợi dành cho
hần.
- ²²Dầu con nện kẻ ngu-dại trong cái cối bằng cái chày
cùng với hạt bị nghiền-nát,
Sự điên rồ của nó cũng sẽ không lia khỏi nó.
- ²³Hãy biết rõ cảnh-trạng của bầy chiên con,
Và để ý đến các đàn bò của con;
- ²⁴Vì sự giàu-có không là mãi mãi,
Vương-miền cũng không tồn tại cho mọi thế-hệ.
- ²⁵Khi cỏ biến mất, người ta thấy cỏ mới mọc lên,
Và cây cỏ của núi non được thu-thập vào,
- ²⁶Các chiên con dành cho quần-áo con,
Còn những con dê sẽ trả cho một cánh đồng.
- ²⁷Sẽ có đủ sữa dê làm thức-ăn cho con,
Cho thực phẩm của gia-hộ con,
Và chất bổ cho các con đòi của con.

Các lời cảnh-cáo và chỉ-bảo (28.1-28.28)

- 28**¹Kẻ độc-ác chạy trốn khi không có ai đang truy
đuổi,
Nhưng người công-chính tin chắc như một con sư-
tử.
- ²Bởi tội lỗi của một xứ, nhiều người làm chúa của nó,
Nhưng bởi một người hiểu-biết và có kiên-thức, nên nó
tồn tại.
- ³Một kẻ nghèo áp-bức kẻ hèn-mọn
Thì giống như mưa cuốn đi không chừa lại đồ ăn.
- ⁴Những kẻ bỏ rơi luật-pháp ngợi-khen kẻ độc-ác,
Nhưng những người giữ luật-pháp đầu-tranh với chúng.
- ⁵Những người xấu-xa không hiểu công-lý,
Nhưng những người tìm-cầu Đức GIA-VÊ hiểu mọi
việc.
- ⁶Một người nghèo đi trong sự thanh-liêm của mình,
Thì tốt hơn một kẻ giàu mà cong queo.
- ⁷Người giữ luật-pháp là một đứa con trai có nhận-thức rõ,
Nhưng kẻ làm bạn với đám háu-ăn làm nhục cha của
hần.
- ⁸Người tặng của-cái của mình bằng tiền-lời và lãi nặng,
Thì thu-thập nó cho người khoan-dung với kẻ nghèo.
- ⁹Người xây tai đi, không nghe theo luật-pháp,
Ngay cả lời cầu-nguyện của hần cũng là một sự ghê-
tởm.
- ¹⁰Kẻ dẫn-dắt người ngay-thẳng vào đường-lối xấu-xa
Chính hần sẽ sa vào hồ của hần,
Nhưng người không trách được sẽ thừa-hưởng điều tốt.
- ¹¹Người giàu thì khôn-ngoaan trong mắt của hần,
Nhưng kẻ nghèo mà hiểu-biết xem-xét mình.
- ¹²Khi người công-chính chiến-thắng, có vinh-quang lớn,
Nhưng khi kẻ ác đẩy lên, người ta đều ân-tròn.
- ¹³Kẻ giàu các sự vi-phạm của mình sẽ không thịnh-
vượng,
Nhưng người thú -nhận và lia-bỏ *chúng* sẽ tìm được sự
thương-xốt.
- ¹⁴Phước thay người luôn luôn kinh-sợ
Nhưng kẻ làm cứng lòng mình sẽ sa vào tai-họa.
- ¹⁵Như con sư-tử gầm-hét và con gấu rượt đuổi
Là kẻ cầm quyền độc-ác *trên* dân nghèo.
- ¹⁶Kẻ lãnh-đạo lại là người đại áp-bức thiếu hiểu-biết,
Nhưng người ghét lợi-lộc bất-công sẽ kéo dài các ngày
của hần.
- ¹⁷Một kẻ nặng trĩu với tội lỗi về máu người
Sẽ là một kẻ đào tầu cho đến chết; chớ để ai giúp đỡ
hần.
- ¹⁸Người bước đi một cách không chê được sẽ được giải-
cứu,
Nhưng kẻ cong-queo sẽ sa xuống thành-linh.
- ¹⁹Người cày ruộng của mình sẽ có thực-phẩm dư giả,
Nhưng kẻ *đeo-đuôi* hư không sẽ có đầy nghèo-khổ.
- ²⁰Một người trung-tín sẽ đẩy-dẩy các phước-lành,
Nhưng kẻ vội làm giàu sẽ không khỏi bị hình-phạt.
- ²¹Thiên-vị thì chẳng tốt,
Bởi vì một mẩu bánh mì, một người sẽ phạm tội.
- ²²Một người có con mắt xấu-xa vội theo sau của-cái,
Và không biết rằng sự thiếu-thốn sẽ đến trên mình.
- ²³Ai quờ-trách một người, về sau sẽ được ân-huê
Hơn kẻ lấy lưỡi mà dua-nịnh.
- ²⁴Kẻ lấy trộm cha của mình hay mẹ của mình,
Và nói: "Áy không phải là tội,"
Là bạn của một người tàn-phá.

- 25 Một người kiêu-ngạo khuấy-động sự tranh-cạnh,
Nhưng người tin ở Đức GIA-VÊ sẽ thịnh-vượng.
26 Kẻ tin ở chính tâm mình là một kẻ ngu-dại,
Nhưng người bước đi khôn-ngoa sẽ được giải-cứu.
27 Người cho kẻ nghèo sẽ không bao giờ thiếu-thốn,
Nhưng kẻ nhắm mắt hần sẽ bị nhiều rủa sả.
28 Khi những kẻ ác dấy lên, người ta đều ân-trốn;
Nhưng khi chúng diệt-vong, người công-chính gia-tăng.

Các lời cảnh-cáo và chi-báo (29.1-29.27)

- 29**¹ Một người làm cứng cổ mình sau nhiều sự chê-trách
Sẽ thành-linh bị suy-sụp và không có một phương cứu-chữa nào.
2 Khi các người công-chính gia-tăng, dân-chúng vui-mừng,
Nhưng khi một người độc-ác cai-trị, dân-chúng rên-siết.
3 Một người ưa-chuộng sự khôn-ngoa làm cho cha hần vui-vẻ,
Nhưng kẻ kết bạn với những con đi lãng-phí của-cải.
4 Nhà vua ban sự ổn-định cho xứ-sở bằng công-lý,
Nhưng một người lấy của hối-lộ đánh bại nó.
5 Một người đua-nịnh người láng-giềng của mình
Đang giảng một cái lưới cho các bước chân của mình.
6 Bởi sự phạm tội, một người xấu-xa bị mắc bẫy,
Nhưng người công-chính ca-hát và mừng-rờ.
7 Người công-chính lo-lắng cho các quyền-lợi những kẻ nghèo-khố,
Kẻ độc-ác chẳng hiểu sự quan-tâm như vậy.
8 Những kẻ nhạo-báng châm lửa cho thành-phố cháy rục,
Nhưng các người khôn-ngoa làm nguôi cơn giận.
9 Khi một người khôn-ngoa có một cuộc tranh-luận với một người ngu-dại,
Thì người ngu-dại hoặc giận điên lên hoặc cười, và không có sự yên-nghĩ.
10 Những kẻ làm đỏ máu ghét người không chê được,
Nhưng người ngay-thẳng quan tâm cho mạng-sống nó.
11 Kẻ ngu-dại luôn luôn mất bình-tĩnh,
Nhưng một người khôn-ngoa cầm nó lại.
12 Nếu một người cai-trị chú ý đến sự sai trái,
Thì mọi kẻ hầu-việc của người trở nên độc-ác.
13 Người nghèo-khố và kẻ áp-bức có chung điều này:
Đức GIA-VÊ ban ánh-sáng cho con mắt của cả hai.
14 Nếu một vì vua phán-xét kẻ nghèo bằng lẽ thật,
Thì ngôi của người sẽ được vững lập mãi mãi.
15 Cây roi và sự trách mắng ban sự khôn-ngoa,
Nhưng một đứa bé đi theo lối riêng của nó đem xấu-hổ cho mẹ nó.
16 Khi kẻ độc ác gia-tăng, thì sự phạm tội cũng gia-tăng;
Nhưng người công-chính sẽ thấy chúng ngã.
17 Hãy sửa-phạt con trai của con, thì nó sẽ cho con an ủi;
Nó cũng sẽ làm hần con vui-thích.
18 Nơi nào không nhìn xa, thì dân không được kiểm-chế,
Nhưng hạnh-phúc thay người giữ luật-pháp.
19 Một kẻ nô-lệ sẽ không được chi-dẫn bằng lời mà thôi;
Vì dầu nó hiểu, cũng sẽ không có một sự đáp-ứng nào.
20 Con có thấy một kẻ hấp-tấp trong lời nói hần không?
Có nhiều hy-vọng cho một kẻ ngu-dại hơn là cho hần.
21 Người nuông-chiêu kẻ nô-lệ mình từ thuở thơ-ấu
Cuối cùng sẽ xem nó là một đứa con trai.
22 Một người giận-dữ khuấy lên sự xung-đột,
Và một người nóng nảy có thừa sự phạm tội.

- 23 Sự kiêu-ngạo của một người sẽ đem hần xuống thấp,
Nhưng một linh khiêm-nhường sẽ được danh-dự.
24 Kẻ đồng sự với một tay trộm ghét chính hần mình;
Hần nghe lời thề nhưng không nói cho biết gì cả.
25 Sự loài người đem đến cái bẫy,
Nhưng kẻ tin ở Đức GIA-VÊ sẽ được nâng cao.
26 Nhiều kẻ tìm-kiếm ân-huệ của người cai-trị,
Nhưng công-lý cho loài người đến từ Đức GIA-VÊ.
27 Một người bất chính là ghê-tởm cho người công-chính,
Và người ngay-thẳng trong đường-lối lại là ghê-tởm cho kẻ độc-ác.

Lời nói khôn-ngoa của A-gu-rơ (30.1-30.33)

- 30**¹ Những lời của A-gu-rơ con trai của Gia-kê, lời
sấm-truyền.
Người ấy tuyên-bố cho Y-thi-ên, cho Y-thi-ên và U-canh:
2 Chắc-chắn ta đàn-độn hơn bất cứ một người nào khác,
Và ta không có sự hiểu-biết của một người.
3 Ta đã chẳng học được sự khôn-ngoa,
Ta cũng chẳng có kiến-thức của Đấng Thánh.
4 Ai đã từng lên trời và đã giáng xuống?
Ai đã từng góp gió trong nắm tay của mình?
Ai đã từng bọc nước trong áo của mình?
Ai đã từng lập tất cả đầu cùng của trái đất?
Danh Ngài hay danh con trai của Ngài là gì?
Chắc-chắn người biết!
5 Mọi lời của Đức Chúa TRỜI đều được kiểm-tra;
Ngài là cái khiên cho những kẻ ân-náu trong Ngài.
6 Chớ thêm vào các lời của Ngài
E Ngài quở-trách con, và con bị tố ra là kẻ nói dối.
7 Hai điều con đã hỏi từ Chúa,
Xin chớ từ-chối con trước khi con chết:
8 Xin giữ sự lừa gạt và các lời nói dối xa khỏi con,
Xin chớ cho con sự nghèo-khố hay sự giàu-sang;
Xin nuôi con bằng thực-phẩm trong phần của con,
9 E con no rồi từ-chối Chúa và nói: ‘Ai là Đức GIA-VÊ?’
Hoặc e con túng thiếu rồi trộm-cắp,
Và làm ô danh Đức Chúa TRỜI của con.”

- 10 Chớ vu-không kẻ nô-lệ cho chủ nó,
E nó rủa-sả con, con bèn mắc tội.
11 Có một hạng⁽¹⁾ người rủa-sả cha hần,
Và không chúc phước mẹ hần.
12 Có một hạng người tinh-sạch trong mắt của chính hần,
Nhưng không được rửa sạch khỏi sự bản-thù của hần.
13 Có một hạng người—Ồ, đôi mắt hần tự-đắc làm sao!
Và đôi mí mắt hần nhích lên xác-xuọc.
14 Có một hạng người có răng như các lưỡi gươm,
Và hàm răng của hần như các con dao,
Đề ngấu-nghiến kẻ khôn-khổ khỏi trái đất,
Và kẻ túng thiếu khỏi giữa loài người.
15 Con đĩa có hai đứa con gái, “Xin cho,” “Xin cho.”
Có ba thứ sẽ không được thỏa-mãn,
Bốn sẽ không nói “Đủ rồi!”:
16 Âm-phủ, và tử-cung hiếm muện,
Đất chẳng bao giờ có đủ nước,

¹hay: thể-hệ

- Và lửa chẳng bao giờ nói: “Đủ rồi!”
- 17Con mắt nhạt-báng một người cha,
Và khinh không vâng lời người mẹ,
Các con quạ của thung-lũng sẽ móc mắt đó,
Và các con chim ưng con sẽ ăn nó.
- 18Có ba việc quá diệu-kỳ cho ta,
Bốn là việc ta không hiểu:
- 19Đường bay của chim ưng trong bầu trời,
Lối đi của con rắn trên hòn đá,
Lăn chạy của một chiếc tàu ở giữa biển cả,
Và lẽ-lối của một người nam với một đứa hầu gái.
- 20Đây là lẽ-lối của một ả ngoại-tình:
Ả ăn rồi lau miệng của ả,
Và nói: “Tôi đã chẳng làm gì sai.”
- 21Dưới ba điều, trái đất rúng-động,
Và dưới bốn, nó không thể chống đỡ nổi:
- 22Dưới một kẻ nô-lệ khi hấn trở thành vua,
Dưới một kẻ ngu-ngốc khi hấn no nê với thức-ăn,
- 23Dưới một người đàn-bà không được yêu khi ả có chồng,
Một con đời khi nó thay-thế bà chủ nó.
- 24Bốn thứ nhỏ trên trái đất,
Nhưng chúng cực-kỳ khôn-ngoan.
- 25Các con kiến không là người mạnh,
Nhưng chúng chuẩn bị thực-phẩm của mình trong mùa hạ;
- 26Những con chồn không là đứa hùng-mạnh,
Tuy nhiên chúng làm nhà của mình trong các tảng đá;
- 27Những con cào-cào không có vua,
Vây mà cả bọn đều đi ra theo hàng ngũ;
- 28Con thằn-lằn, con có thể lấy tay chộp bắt,
Tuy nhiên nó ở trong dinh của các vua.
- 29Có ba vật oai-nghiêm trong bước đi,
Thậm-chí có bốn khi chúng bước đi:
- 30Con sư-tử hùng-mạnh trong loài thú,
Chẳng lui lại trước mặt của bất cứ ai,
- 31Con gà trống đi vênh-vang, con dê đực cũng vậy,
Và một ông vua *khí* quân-đội của ông ở với ông.
- 32Nếu con lâu nay ngu-dại vì tự đề-cao
Hay nếu con đã âm-mưu *điều xấu*, thì bùm miệng con lại.
- 33Vì đánh sũa sản-xuất ra bơ,
Và ấn mũi thì phun ra máu;
Cũng thế việc trêu-chọc con giận sinh ra xung-đột.

Các lời của Lê-mu-ên (31.1-31.9)

- 31**¹Các lời của vua Lê-mu-ên, lời sấm truyền mà mẹ người đã dạy người.
²Điều gì, con trai của ta ôi?
Và điều gì, hỡi con trai của tử-cung của ta?
Và điều gì, hỡi con trai của những lời thệ-nguyện của ta?
- ³Chớ tiêu sức lực của con cho đàn-bà,
Hoặc *phó* các đường-lối con cho điều hủy-diệt các vua.
- ⁴Các vua thật không nên, hỡi Lê-mu-ên,
Các vua thật không nên uống rượu nho,
Hoặc những kẻ cầm-quyền ham rượu mạnh,
- ⁵E họ uống mà quên điều được ra thành sắc-lệnh *rời*,
Mà làm hư-hỏng quyền-lợi của mọi kẻ đau-khổ.
- ⁶Hãy ban rượu mạnh cho kẻ đang hư mắt,

- Và rượu nho cho kẻ có đời sống đắng-cay.
- 7Hãy để nó uống và quên đi sự nghèo-khó của nó,
Và chẳng nhớ đến điều rắc-rối của nó nữa.
- 8Hãy mở miệng con vì kẻ căm,
Vì quyền-lợi của mọi kẻ bất hạnh.
- 9Hãy mở miệng con, hãy phán-xét một cách công-chính,
Và bảo-vệ quyền-lợi của những kẻ đau-khổ và túng-thiếu.
- Mô-tả một người nữ xứng-đáng (31.10-31.31)*
- 10Một người vợ ưu-tú, ai có thể tìm được?
Vì giá-trị nàng trôi hơn châu-ngọc.
- 11Tâm chồng nàng tin ở nàng,
Và chàng sẽ không thiếu huê-lợi.
- 12Nàng làm cho chồng điều tốt, mà không điều xấu
Tất cả những ngày của đời nàng.
- 13Nàng tìm lông chiên và gai sợi,
Và làm việc bằng các lòng bàn tay của nàng mà vui-thú.
- 14Nàng thì như những chiếc tàu buôn;
Nàng đem lương-thực của nàng từ xa về.
- 15Nàng cũng chỗi dậy trong khi trời vẫn còn tối,
Và ban lương-thực cho người nhà của mình,
Và chia phần cho những tớ gái của mình.
- 16Nàng cân nhắc một cánh đồng và mua nó;
Từ kết-quả của lòng bàn tay của mình, nàng trồng một vườn nho.
- 17Nàng thất lung của mình bằng sức,
Và làm hai cánh tay mình mạnh-mẽ.
- 18Nàng cảm thấy lợi-lộc mình là tốt;
Đèn nàng không tắt ban đêm.
- 19Nàng dang tay nàng vào con quay,
Và hai lòng tay nàng nắm lấy con suốt.
- 20Nàng mở rộng vòng tay nàng cho người nghèo;
Và nàng vươn tay nàng ra tới người túng-thiếu.
- 21Nàng không sợ giá tuyết vì gia-hộ của mình,
Vì hết thấy nhà nàng đều mặc màu đỏ sậm.
- 22Nàng may chăn-mền cho mình;
Áo-xống nàng bằng vải lanh mịn màu tía.
- 23Chồng của nàng được biết đến tại các cổng thành,
Khi chàng ngồi ở trong đám các trưởng-lão của xứ.
- 24Nàng may quần áo bằng vải lanh và bán chúng,
Và cung-cấp nịt lưng cho con buôn.
- 25Trang phục của nàng là sức-lực và phẩm-hạnh,
Và nàng mỉm-cười vào tương-lai.
- 26Nàng mở miệng mình ra trong sự khôn-ngoan,
Và sự dạy-đỗ về sự nhân-từ ở nơi lưỡi nàng.
- 27Nàng coi sóc đường-lối của gia-hộ nàng cho được tốt,
Và không ăn bánh của sự lười-nhác.
- 28Các đứa con nàng chỗi dậy, và chúc phước nàng;
Chồng nàng cũng vậy, chàng khen-ngợi nàng, *rằng*:
- 29“Có nhiều con gái đã làm-lụng một cách cao quý,
Nhưng em thì trội hơn tất cả.”
- 30Quyển rù là giả-dối, và sắc đẹp là hư-không,
Nhưng người nữ kinh-sợ Đức GIA-VÊ sẽ được ngợi-khen.
- 31Hãy ban cho nàng kết-quả của hai bàn tay nàng,
Và để công việc của nàng ngợi-khen nàng tại các cổng.